

СОКОЛСКИ | SOKOLSKI
ГЛАСНИК | GLASNIK

ЗВАНИЧАН ОРГАН СОКОЛСКОГ САВЕЗА СРБА, ХРВАТА И
СЛОВЕНАЦА.

ZVANIČAN ORGAN SOKOLSKOG SAVEZA SRBA, HRVATA I
SLOVENACA.

ЗАГРЕБ 1919 Г.
ZAGREB 1919 G.

БРОЈ 3.
BROJ 3.

ГОДИНА I.
GODINA I.

Садржај 3-ег броја:
Sadržaj 3-eg broja:

Сокољство и школа	стр. 61.
Сокољство и интелигенција	стр. 67.
Novo Sokolstvo	str. 71.
Jugoslavenski Sokoli (Brat dr. Lazar Car) . .	str. 75.
K ustroju Sokolske Zveze Srba, Hrvata in Slovenaca	str. 83.
Белешке	стр. 87.
Glasnik Hrvatskog Sokolstva	str. 93.

РЕДАКЦИЈА: ДР. Л. ПОПОВИЋ, СУДНИЧКА УЛИЦА 7. П.

РЕДАКЦИЈА: DR. L. POROVIĆ, SUDNIČKA ULICA 7. П.

АДМИНИСТРАЦИЈА: Т. ЈАНЈАНИН, ШЕНОИНА УЛ. 17/П.

ADMINISTRACIJA: T. JANJANIN, ŠENOINA ULICA 17/П.

Лист излази сваки месец, стоји годишње 24.— Круне, поједини број К 2.50.

List izlazi svaki mesec, stoji godišnje 24.— Krune, pojedini broj K 2.50.

СОКОЛСТВО И ШКОЛА.

Проблем заједничког рада Соколства и школе формулисали смо половином 1911 г. овако :

У борби за допуном школскога образовања до хармоничне целине и савршенства десила се пре неколико година једна промена. На стерилно резонување прошлости о једностраности и неуспешности званичнога образовања школске омладине, које је обухватало само дух, донекле и душу, а сасвим занемаривало тело, одговорио је развој народне иницијативе приватним оснивањем друштава за телесну вежбање, Српских Сокола. Када су та друштва за телесну вежбање основана већ негде и у оним местима, где су огњишта старог образовања, када та друштва могу бити основана у свима местима где се врши признато образовање, и када приступу школске омладине у та друштва нема никаквих сметњи, него и погодности, — онда је јасно, да је то видна и знатна промена у размеру делујућих снага заузетих око образовања школске омладине.

Поред теоретске важности те промене не може се потценити ни практична важност. У компоненте успеха и ефекта школскога образовања уведена је једна нова. Та нова компонента је позитивна, свежа и јако агресивна. Ако за доказ тога данас још не бисмо могли да изнесемо податке и посматрања на материјалу нашем, него бисмо се морали послужити резултатима испитивања у томе правцу код народа туђих, где је већ одавна поред духовнога и душевнога дошло до гласне речи и образовање физичко, — то не би нимало сметало истинитости тврдње, да ће и код нас препорођено образовање довести до друкчијег и бољег успеха, јер у упоређењу нас и других немамо разлога да будемо малодушни.

А што се народна иницијатива у решењу питања образовања послужила баш оснивањем соколских друштава, сведочи само о томе; да је употребљено једно практично, зајамчено средство, које је употребљиво и за школску омладину, а и за образовање ширих маса народних, тако рећи и пре и после школе, и за време школе. Ако пак знамо да соколска друштва по своме програму имају еминентну важност за подизање националне културе и за националну

мисао, ако знамо да соколска друштва имају да служе етичном образовању својих чланова и околине, и томе додамо гореспменути соколски рад на физичкој култури народној на јачању здравља, снаге, отпорности, плодности народне, — онда видимо, да се по закону нужде народна иницијатива послужила соколским друштвима зато, да би са најмања потрошка постигла највеће учинке.

Кoliko је то добро, шта то вреди, уопће дубља оцена тога средства за допуну образовања школске омладине, — све то захтева извесно трајање. Пре свега је јасно, да ће од енергије употребе и дуготрајности спровођења зависити последице. Зато ће се прве последице показати у Србији, јер је у Србији Соколство најјаче, најчвршће осигурано и најбоље спроведено. После Србије доћи ће тек остали Срби и Југославени. А онда је јасно и ово: соколска мисао је дељива у основи на двоје, на телесно образовање и на национално образовање (мисао јединства). Зато ће одношај школске омладине и Соколства донети и две врсте плодова, последице у два правца: физички здравије, јаче, отпорније конваријанте типа, одакле се интелигенција допуњава (за сада гледамо само средњу и велику школу), — и јачање народне мисли (јединства). На се може и то прорећи, да ће нагласак успеха соколскога у Србији бити ближе физичкој страни, а код осталих Срба и Југославена бити ближе идеалној страни.

Конструкцију будућности није могуће израдити до ситнице. Но физичка страна и идеална страна соколскога образовања школске омладине чине заједно, као два једина, једнака и равноправна дела, оно потребно цело, што до сада у томе образовању (школском) није јасно и дефинитивно изражено било. Потреба и прилике доводиће до јачега развоја час једну час другу страну те образовне целине, али ће се обе стране увек саме допуњавати до потпуне јединице. И у таквом одношају са Соколством ступа школска омладина отворено у активну улогу рада на народној будућности, спремајући и гомилајући у себи потребне физичке и идеалне капитале. (О тако образованој омладини причају речито историја ослобођења и уједињења Италије и Немачке, и лепше наде и вере не може бити за нас, него да се то, што се десило с Италијом и Немачком, деси и с нама Србима и Југославенима).

А како све то? Где соколскога друштва има, треба да је и школска омладина унутри. Како? Као чета подмлатка и као чета вебачка. Но осим тога, може школска омладина бити и активнија.

Она са средњих школа може давати приправнике, помоћнике и преходнике друштвене; она са виших школа може бити заступљена и у уједначеном одбору друштвеном. Детаљи се дају сами од себе. Но, да би било реалнога успеха, не сме омладина бити гостом, него правим радником и равноправним чланом друштва. Где соколскога друштва још нема, мора га омладина провоцирати. Како? Агитацијом. Но ако омладина не ваља? . . . На таквим питањима ми волимо да се умртвимо. Омладина не ваља, и нема се дакле шта од не тражити! Обично овако бива: од омладине, скупљене из најхистерсенијих елемената, преоптерећене настраном наставом, половине по богатству културе од куће, запуштене, променљиве, нестабилне, недовољно упознате са соколском ствари, — од такве омладине и у таквом стању тражи се да буде челична, озбиљна, трезвена, издржљива, покрхане воље, униформисана скроз и скроз . . . И то све наједанпут, и то све без уложенога труда, без уложене љубави, уложенога пријатељства, поштовања, поверљивости, у задобијање омладине за ту нову ствар, соколску ствар. И онда се каже: не ваља омладина, — јер није могуће да се оперира са чудесима! Када се каже: омладина не ваља, јер није и неће да је соколска, — онда ваља додати то, да то „неваљалство“ омладине мора имати своје узроке. Таквих узрока има у омладини и ван омладине. Међу тим спољашњим узроцима мора лежати исмар, неспособност, леност, „неваљалство“ оних, који би хтели да имају омладину у Соколу, а не могу то да постигну. Такав спољашњи узрок јесте врло често тај, да се од омладине тражи у Соколу само оно, што велика већина чланова неће: — телесно вежбање, дисциплина, труд и рад. И то је најгори узрок! . . . Рад на образовању омладине у соколском смислу — као ваљда и сваки рад с омладином — захтева идеалне људе, људе по нарави и образовању богате, искусне, у којима лежи много проповедничкога, апостолскога, учитељскога. И зато је тај рад тежак! Па кад тако размислимо, онда видимо како су увек опасне и глупе те оштре тврдње о неваљалству, та сумњичења других, тај јалови песимизам и неактивности.

Соколовати значи волети, веровати, надати се, и само тако радити. Соколовати са школском омладином, учити њу соколовати, јачати је телесно, крешити је и освежавати душевно, задобијати та млада и немирна срца за једну велику и свету мисао народнога јединства, слободе, културе, чинити све то са потпуним убеђењем о небројеним жртвама, које са наше стране у борби за ту свету мисао

морају пасти, — а без љубави, без вере, без наде, без онога дубокога оптимизма што и најгоре мучење чини слатким, — без свега тога је немогуће . . .

А да би та нова снага, та соколска снага, која и хоће и мора и треба да ради на образовању школске омладине, довела до појачања успеха, мора бити једноимена са осталим снагама, које званично и по дужности врше образовање школско. Могуће је, дакле, да се снага соколска по образовној вредности сумира, споји и помножи са оним снагама, које „од старина“ испуњавају мисију, да обоје раде у једном правцу. И то је онда срећан случај! Но исто је тако могуће, да настану сукоби и судари новог и старог, незваничнога и званичнога. Ширина соколске акомодације је велика. Но и највећа ширина може да постане уском. И онда више акомодације нема. Снаге једу једна другу. А диференцију плаћа школска омладина својим назатком . . . Па ни ту још није све пропало. Нема тога „времена“, што га неће победити издржљивост. Највећа издржљивост је рад. Воља чини рад. А најјачи основи воље јесу љубав, вера и нада — оптимизам. —

Осам је година од тада прошло, и све је другачије, све је ново. Што је ново? Нова је наша школа, и ново је Соколетство. И једно и друго стоје пред задаћама великим. Имају да се у битности мењају. Да се споје са животом народа нашег, да му служе. Да буду степенице, преко којих ћемо да уђемо у рад чиниоца светске и човечанске културе. Задаће су огромне, и све способности, и сва снага наша, најбоље способности и најбоља снага наша, имају да уђу у јарам. Увек треба да имамо на уму, да можемо да се угледамо, да се послужимо примерима и искуствима, али да данас смемо и можемо да потпуно слободно, до крајности самостално, и у најјачој мери нама својствено, заоремо бразде, које још нису оране. Тако ће и бити! Створићемо нову школу, не само нову да буде другачија од старе, туђинске, него да буде нова од најновијих и најбољих. Биће то лена наша школа, на којој ћемо сви да радимо и сви да учимо. За Соколетство је главно то, да се више никада не може да поврати случај из прошлости, па да народна тежња и народни рад дођу у сукоб са школом. Народ одређује главан правац свему. И тај ће бити један за све, како за школу, тако за Соколетство! Школа и Соколетство морају да буду у вези, јер се ради о образовању народа, а образовање може да буде многострано, али мора да буде потпуно, и мора да буде уједињено. Пре је школа била установа туђе државе и туђ

културно-етичне misli, — осим Србије, — сад је са порастом земље и броја, дошло елемената нових с једне стране, с друге је судар народа и школе природно нестало. Ваља све установе народног образовања приближити, уједначити, изједначити, на им повезати и помешати рад, да буде заједнички и један! Сокољство и школа имају засебно интимне везе, и морају да их имају. Нова школа образује новог човека нашег, али га образује целокупног. Ту дакле спада и физичко образовање. Разуме се да под школом узимамо сву школу народну, од почетне до највише. Свугде мора физичко образовање да буде главним делом образовања у опће. Како и на који начин да то буде, — то је питање које може да не буде данас неодложно, али је већ данас неизбежно и еминентно важно. Физичко образовање у школи је делом целокупног физичког образовања и телесне просвете народне. То је друга страна посматрања. Донекле готови тиме како и шта треба да буде, долази питање: ко то да практично спроведе, дакле питање учитеља, и учења за учитеље телесног образовања. Приближујемо се средишњој и великој школи телесног образовања. Као сталну установу то немамо и нисмо имали, досад се загушивало све у дилетантизму, а то више нећемо. Онда наше Сокољство, оно је ту, да ли оно треба да се меша са школом, или да буде међусобно испомагање једног и другог? То нису ствари одмах тако готове, како то на први поглед изгледа. У часу где све почиње, где се све зида и подиже, где још ништа није до краја изграђено, постоје прелазни системи испомагања, Сокољство помаже школу у циљу телесног образовања, директно преузима и вежба ученике, у споразуму са учитељима и без реметења обуке и наставе. Дотле школа расте, рађа се, настаје и постаје новом и великом. Па и онда, када школа буде могла самостално и својим средствима да спроводи телесно образовање, не може да се одмакне од Сокољства, јер након престанка школе улази се у редове сокољске. Два начина телесног образовања не могу да буду. Но не само за то, него и за то што није могуће терати раскош са два идеална система, — зато један одпада, а један остаје.

Тај један има да се нађе. На тражењу његовом могу и школа и Сокољство да раде заједнички, сложено, договорно и споразумно, другчије не може ни да буде. Од фразе смо са ослобођењем и уједињењем престали да живимо. Било би опасно узпоставити старе методе национализма, који испушта душу. Љубав према народу, синови рода, деца нас моле да дижемо школе, љубимо те наша дике, православна

škola, prva naša gimnaziја, i t. d. sve te fraze su se unokoјилe, svanuо је дан realne i озбиљne јасноће, i mi se морамо да rastанemo са koristima minimalnih razviћа i mraviјih postepenosti, nego ako neшто хоћемо, i nalazimo то за potrebno, mi možemo postaviti sve na glavu bez ikakva zavora, јер imamo да savladamo i unutrašnjeg neprijatelja naše slobode i našeg јединства, a тај је neprijatelj она priptomљенost na okolnosti, оно повијање prema одношajima, оно klaњање pred uglaђenoшћu, они ubијени instinkti slobodnog kretaња i slobodnog poduzimaња, чега sveга у Srbiji нема, a чега mi из Nesrbije у тако ogromnoj količini donosimo. Moraмо umesti i хteti odlučno rušiti, i odlučno zidati! Što је једно drugom blizu, i kreће se na istom terenu, ima да se unesna, sblizaki i sledi. Teloсна prosveta naroda i fizičko obrazovaње cele гарsдне smladine су бедеми sreће naše. Bez toga ће нам будућност бити nesdbraњena. Škola је ustanova државна i званиčna иницијатива. Sokolство је ustanova nezваниčna, slobodniја, siћа. Obeје је у stvari једно, i мора бити једно. Aktualni naslovi poselva koji predstoје јесу: спрема učitelja, voђa i predњaka за tel. veđbu, — učitelj škole može да bude središtem sokolskog društva, sokolski voђa može да bude učiteљem tel. veđbe у školi, — izgradња literature i materijala за teloсно obrazovaње naroda, — izrada sistema osnovnog, učbenika, uputnika у rad i занимање, narodne igre i pesme, oblici veđbi, komande, t. z. proste i švedske veđbe, sve то ima да se stvori, — stalni kontakt i зајedнички pripremnii rad prosvetnih i sokolskih струčњaka, — ankete, pokušaји, izaslanci у иностранство, i t. d. Sve то, i још mnogo toga što ће vreme sobom да donese, — predstoји kao брег, један veliki i ogromni брег poslova i брига, што ваља obraditi, rasvetliti, raskopati, prebiti i испитати. На челу ministarstva prosvete у Beogradu је човек, у кога imamo potpuno pouzdaње, он је i sokolac, брат наш. И досада нас је pomogaо, i пре rata išao је с нама, na није moguће да ће сад бити obratno. Obratno је у толико, што smo пре rata gurali kako smo mogli, a сада možemo kako је нама воља. Imamo dakle да иdemo napred — i škola i sokoli!

Сокољство и интелигенција.

Досадања незгода, да је интелигенција скретала леђа Сокољству, било под обликом презира, било под обликом непоимања, долазила је отуда, што је Сокољство било т. з. мала ствар. Да разумемо што то значи: мала ствар! Само Сокољство било је стално у повојима, слабо и нејачко, било је пресађено и пренесено, копија, равнало се по идејама споља, са врло мало тенденције да постане оригиналним, да се сроди и етопи са околином и потребама код куће, па да боже и са врло мало агилности за себе, небербено, догматично, готово, ступано и скалупљено, без дозволе да ико у то дира, или да мења што. Но да је Сокољство предратно било тако жалово и штуро, крива је и интелигенција, која је Сокољству окренула леђа, јер да је она целокупна, са најбољим и најјачим заступницима својим, ушла у Сокољство, било би и предратно Сокљство другачије, и боље и јаче. Официјелан сокољаш, код нас, говорио би овако: интелигенција не ваља, јер да Сокољство ваља видимо код Чеха, пренесено је исто код нас, дакле ваља, а слабо је, дакле интелигенција не ваља, прекопирана је политиком и политичком непомирљивошћу, то је специјална махна, а онда дослазе друге махне редом, али је сокољска идеја једна велика и моћна идеја, и тако даље. Питање је да ли Сокољство ваља, одговорило би се, под ваљаношћу једне идеје гледамо пену моћ да предобије и да победи, стално упозорење на доброту идеје и бајке о њезиној слави код других то је досадно, колико десетина година има тој сокољској идеји код нас, сем апела, декларација, свечаних и стерестипних фраза ништа друго, прогон и пенаклоност туђе државе, по то је ваљало да доведе до стпора и јачег развоја, упоређене са идејама која хиљаду година буду затрпане и онда ђипе и псбеде, по Сокољство је одкривено, има своје борнице, носнице, раденике, и место да нас понесе, оно нас просто гњави, колико еветошћу којој се не сме ни приближити, телико укоченом формом организације, која бије у главу, и тако даље. За мене је јасно, да би овака дебата била занимљива, али прешност Сокољства није у томе, оно мора да задобије и победи интелигенцију, као идеја ваља Сокољство живо, окретно, снажно, да уђе у борбу за своје одржање. Врховна начела су јасна: телесно васпитање и телесна просвета целог народа, — томе нико живи не противречи. Две врете снага раде на томе задатку: државна и приватна иницијатива. Један део ове је Сокољство! Да ли да буде само један део,

или да је сакупи, и сабере, и уреди целокупну и уједињену? У том случају логично долази до група интелигенције, као нечега природно бољега, вресијега, способнијега. То се не даје мимоћи! А ако се мимоћи, онда имамо воду, место крви! То је трајало десетина година пре рата. Дакле обилажења нећемо, него правац: напред! Сабирање целокупне приватне иницијативе наредне, провокација исте, неговање, одржање, јачање тога, у велику и сјајну сврху: телесно васпитање и телесна просвета народа, — и за све то ангажовати и народну интелигенцију. Интелигенција мсра унутра у Соколетство, без тога не иде! Са сентименталношћу, тузним погледом и упирањем прста у наше добре намере са добром ствари, лепимо се на мртву ништицу! „Зашто наше Соколетство слабо напредује? Већим делом приписује се кривица интелигенцији дотичнога места, да она тобоже неће скупа са обртницима да вежба, неће са малим човеком да стоји у једном реду, и не даје се заповедати од којекота. Но то баш неће бити тако! Да се интелигенција либи од Соколетства, крив је често начин вежбања у соколани, јер није у стању, и код свих вебача пробуди и одржи вољу за рад. Без весела, без интереса, нема напредног вежбања! Мени и пр. многи интелигентни људи рекоше, да би они врло радо долазили на веџбе, али јер су слабијег састава тела од других, јер немају срчаности за акробатске веџбе, не могу никако да напредују, нити упоредо, нити појединце, па одустају од веџби и изгубе се из сокола”. (Цитат из писма једног одличног учитеља тел. веџбе, од 20. III. о. г.). То није решење целог питања, али указује на једну велику махну нашег Соколетства: нестручност и крајњи дилетантизам соколских учитеља и вођа. Може ли таково Соколетство да задобије интелигенцију, — не. Постоји у неким друштвима шета и шала са т. з. здравственим оделењима за веџбе, но и то није увек физиолошко прилагођење и нијансирање система за веџбе, основано на стручном гледању, сем тога није одлика за младог адвоката, доктора, попа, инжињера, чиновника, и т. д. да одпочиње са завршетком. Соколска идеја је јасна и велика! Ваља је спровести једним усавршењем начина! За теорију се немамо бојати! Рамље нам оно што је главно, а то је у првом реду: недостатак учитеља и вођа! Ми смо се напросто играли с тиме: ко је најмлађи, евентуално најјачи, и прија му гимнастика, негда је и некада нешто чуо, учио о томе, запамтио од стога капларства у војски, тај да буде вођа. И томе добром човеку је сада предана судбина друштва! Особито на оних крајње критичним ме-

стима, где се о интелигенцији ради! Без телесне веџбе нема соколовања! И то што је одеудно, што је најважније, од чега зависи све, о томе се апсолутно не води брига. Ако Соколетво хоће да задобије интелигенцију, мора учење телесне веџбе дати у стручне руке. То није прилагодљиво и попуштање, него је то одлучно, како у одношају према интелигенцији, тако и према осталој већини друштвених чланова. Од телесне веџбе ваља створити користан и угодан предмет занимања чланова! С друге стране има се водити брига о омладини, и то о омладини на богословијама, учитељским школама, трговачким школама, гимназијама и реалкама, те особито о омладини на т. з. великим школама. То су депунски кадрови интелигенције. И неопходно је и акутно потребно, да Соколетво преузме у своју задаћу телесно образовање и телесну просвету целокупне омладине. И то није нити тешко, јер свугде где се такве школе налазе, свугде су и сок лека друштва. Само је нешто новoga, на што овде треба добро обратити пажњу. До сада је телесно образовање било предметом, који се могао, али није морао учити, — а махну нестручних учитеља тел. веџбе већ смо споменули. Телесна веџба, као начин телесног образовања и телесне просвете, има да постане обавезним учевним предметом целокупне омладине, те се чак ради тога мора засебно реформисати сва настава. Телесна веџба има да дође у позване руке, има да се разврста, има да се умножи, има да се примени свугде, како пр ма телесним способностима појединаца, тако према опћим физијолошким нормама, што омладином владају. У првом реду ради се овде о тел. образовању, о јачању, крепљењу, здрављењу и развијању омладине, тек у други ред долази Соколетво, као таково. Јер је јасно, да Соколетво нема патент на тел. веџбу. Тек у другом реду долази дакле Соколетво код тел. образоване омладине. Али и то је доста, и то може да буде много, ако се обзирно и суставно подузима и ради, па те везе, што омладину из почетка вежу за Соколетво, потрајаће и одржаће се и за после. О омладини са виших школа лако је погодити, питање је, да ли да ђаци гимназије буду чланови сокол. друштва, или не? За последна два разреда гимназија и реалке могу и ђаци бити чланови сокола, управо морају бити, да се упознају са унутрашњим радом и животом друштва. То се даје лепо удесити без великих узаконења, па да не шкоди нити настави, нити друштву. Нижи разреди, деца, то су чланови дечијих одељења и чета соколских. Јасно је да телесна способност не иде по реду,

него по годинама и тел. развоју, па се при томе води и о томе рачун. Ја бих дечијим одељењима дао извесну самосталност у соколској самоуправи и занимању, дозволио бих неку врсту дечије организације соколске, тако да то буде поучно, занимљиво и корисно. Но о томе други пут. Да Соколство задобије интелигенцију има прво да задобије омладину са школе! То није потребно много доказивати! Вратимо се садањем стању. Друштва се соколска обнављају и могу да пођу путевима новим. Сама тел. вежба је огроман и важан и едмет у Соколетву, — без тел. вежбе, како је више пута с правом речено, нема Соколетства. Али нити је тел. вежба искључиво право Соколетства, нити је сама тел. вежба све оно, од чега живи и чиме се бави Соколетство, како у целини, тако и у поједином друштву соколском, нити је тел. вежба све оно, чиме ће интелигенција да буде у соколском друштву забављена. Соколска друштва су друштва народна, друштва свих сталежа, свих дџба и свих поло а. У првом реду нису соколска друштва само друштва одраслих, или само друштва мушкараца. Од тога смо много боловали пре рата, и ново Соколетство мора бити другачије. Али не само то, него је соколско друштво, друштво што ради на моралном јачању и снажењу народа. Шта бисмо имали од физички јаких, а глувих и неваљалих појединаца?! Дужност интелигенције је, да у сокол. друштвима ради на моралном обра овању народа, на моралној просвети исто тако, као на интелектуалној. Живот друштва захтева то, живот народа захтева то! Не у сврху подјармљивања, затупљивања, него у сврху потпуне и велике слободе нашег мишљења, нашег гледања у свет, и нашег рада, кретања и подузимања у свима опћим и великим питањима нашег живота. Соколско друштво како несме бити досадно и неугодно на вежби, тако несме бити само пушта обавеза, допринос новчани и патријотско милосрђе чланова. И не друштво ради друштва, него друштво ради користи чланова! Здравље је како физичко, тако интелектуално и морално! Чланови сок. друштва тако морају бити здрави! И то је брига и дужност друштава! Ту започиње велика и важна улога интелигенције у Соколетству. И изгледи у будућност тако су леви и богати, да се човек са радошћу мора овде да задржи. Само слободно напред, само слободно, ништа то, ако до сада таково шта у Соколетству није било, ако то не спада у стари, званичан програм соколдовања! Шта се то нас тиче! Соколетство не може да живо ари, то је глупо, боље да га нема онда. Соколетство треба слободно, снажно и поносито да развије крила и

да полети napred. Tu nema, ne može i ne sme biti propisa i formula kako da se radi! Има да се ради са љубављу, са веровањем, са крајње могућом снагом! Колико задаћа, колико послова! Узмимо само једну задаћу: стварање јединства и ујединења народног, или: ублажење, олакшање, помоћ социјалној беди и патњи, или: организација морала преко добровољних радничких чета, побратима, добровољаца за војску, или: јуриш на пороке и махне друштвене, или: борба против туђина, или: грађење историје и вечног спомена јунака наших, што нам својом смрћу и мукама дароваше све што сад имамо. . . . Соколство не може да животари, оно није могло нити смело да животари ни пре рата, ни за рата, али данас, данас боље да га нема ако ће укочено, јалово, нејако, мртво, да се вуче, да тавори, да траје, као нека сиротињска оставина и наслеђе од генерација, што су била слаба и слепа. Осим телесних има и моралних веџби, и моралних јачања, интелигенција наша има у соколским друштвима наших да буде учитељима и вођама у томе правцу! Да то све процвета, да окити, да се промене, да се макне из застоја, да буде свеже ново, младо.

Novo Sokolstvo.

II.

Što je to novo Sokolstvo, da li je ono obnova staroga ili stvaranje čisto novoga? — Novo Sokolstvo je drugačije od predratnoga. Sokolska se ideologija izmenula, otvoren je, pucao je i raširio se nov pogled. To stoji u vezi sa ideologijom nacijonalizma. Kako se izmenula ova, tako i ona. Jer sokolska ideologija je deo ideologije nacijonalne, sokolska misao je deo narodne misli. U uskom predratnom shvatanju Sokolstvo je na slavenskom jugu bilo podeljeno na tri grane, i svaka je bila samostalna. Sad su se tri grane splele u nerazdeljiv i nerazdeljen splet. Nova ideologija nacijonalna obuhvatila je slobodu, samostalnost i ujedinjenje celog slavenskog juga pod imenom i oblikom: narod Srba, Hrvata i Slovenaca. Istoga se časa promenuo razlog opstanka starom Sokolstvu. Izdeljivanje u troje je nestalo i pojam slobode, samostalnosti i ujedinjenja postao je većim i višim. Odnosaj nacijonalizma i Sokolstva ostao je isti. Istina, da je to sve još stvaranje i postajanje, ali je početak iza ledja. Osim toga tu je nešto moćno i skroz novo.

bar prividno, a to je država. I ona se stvara i postaje, ali to silno gradjenje prožima sve deliće ! Da li će se država pokriti sa totalnošću novog naroda, to se nezna, verovatno, ne će ! Ideologija novog nacijonalizma imaće po tome dva glavna momenta : izgradjivanje, sprovođenje, stvaranje jednog naroda, drugi je živ i snažan rad na dobitku celine naroda, tako da se država, kao oblik naroda, tačno pokrije u budućnosti sa poslednjom kućom i njivom našom. Nacijonalizam će radi toga kod nas još dugo živeti. Njemu će Sokolstvo da služi, pa će i ta služba biti duga. Lepota toga, kao i svakoga nacijonalizma leži i ležaće u težnji. Ostvaren nacijonalizam biće sigurno jedna trula daska. U nemoći momentanog, potpunog, gotovog i lakog ostvarenja nacijonalizma, leži mu i životna snaga. Koliko ta snaga bude trajala, trajaće i Sokolstvo, i prestane li ona, ne može više biti ni Sokolstva. — Je li to novo Sokolstvo ? — Nije, novo je po povećanju uloge, staro je po korenu. Ali novina Sokolstva leži u nečem drugome. Dok se društvo bori s jedne strane za oblik, — nacijonalizam, država, itd. — dešavaju se strahovite promene u tom samom društvu. Zabavljeni oblikom spolja, imamo abnormalnu unutrašnjost. Abnormalnu ? Ne, — jer tolika i takova reakcija unutrašnjosti da je abnormalna, za naše oči samo, za naše stare, slabe i nepripravne oči, nastala je gomilanjem uzroka, koji su po žestini i po jačini prešli meru. Društvo se brine o odelu, što ima da ga obuče, ali je bolesno, — izgovaramo tu reč sa potpunom svešću o možda nepotpunom poimanju našem, možda je to samo redji i teži slučaj jednog ozdravljenja, jednog snaženja, čišćenja. Naprosto dakle, društvo je našeg naroda uzbunjeno, uskomešano, grozničavo. Hoće li rastroj da postane delom, ili će samo ostati pomišlju ! Da li će požar, što gori oko nas, na svome sudbonosnom putu zahvatiti i nas, ili ne ? Koliko god je lepo i strašno hteti se postaviti po mogućstvu na objektivno stanovište i biti posmatračem, toliko je uzvišeno, plemenito i krajnje potrebno poduzeti sve, da se rastroj dočeka, da se bije i sudara s njime, i da se bez observacija baci u taj boj sve ono, šta je kod nas najbolje, najplemenitije i najjače. Sprema i pripravnost za taj odlučan boj, — došao ili ne došao, — jeste jedno od najvećih dela, koje stari i novi narod naš u opće može da poduzme. Vezano sa narodom novo Sokolstvo ima u toj spremi da svima mogućim sredstvima posluži, da bude pomagačem, da bude

vodjom, začetnikom ili slugom. Prvi izrazi novoga Sokolstva odnosili su se ovamo i izbačena je jedna zanimljiva idejica: moralna organizacija naroda, podjeljena u četiri velika odeljenja, organizacija rada, organizacija seljaka, organizacija dobrovoljaca, i organizacija dece! Nije važno, da li je to kompletno i potpuno, nego je važno radi jasnoće shvatanja položaja, u kome se nalazimo, i razume se, da je potpunost još veća, lepša i šira, od celog iznesenog plana. Za odlučan boj se rastrojem sprema se sve što imamo, i narod, i država, i društvo, i nije moguće zamisliti, da se u tome času Sokolstvo izdeljuje. Ne da se izdeljuje, nego da ide napred, — to hoće i to jeste novo Sokolstvo.

No je li to novo Sokolstvo? Novo je po novom slučaju, ali je narod, koji odredjuje uloge, narod će se boriti za opstanak, njegovo Sokolstvo ide s njim, ostaje ili pada. Šta je tu novoga? — Odelivši pitanje gradjenja nove narodne individualnosti i svesti, odelivši spremu za borbu sa rastrojem sveta, novo je Sokolstvo, izlažući temelje svoga gledanja u svet, označilo jednom svojom velikom zadaćom reformu Sokolstva, osobito obzirom na sistem telovežbi. Naše je Sokolstvo malo i slabo, i ono će prema tome moći na reformi Sokolstva da deluje ostatkom moći, što nakon rešenja prešnjih problema preostaju. Osim toga ovaj posao našeg Sokolstva ima dva dela, jedan je opći čovečanski i slavenski, u njemu sudeluju svi narodi i sva društva na velikom kretanju i potrazi za najboljim i za najistinitijim. Drugi, manji deo je specifično naš, jugoslavenski, i traži najbolji oblik i sadržinu za novo Sokolstvo obzirom na prilike i na potrebe naše. Ta reforma je teška stvar! Ona ima trajanje, i tu se ne smeši odmah niti novost, niti čar! Svaka reforma je kao kalamljenje, pa je nov plod produktat i starog drveta i mlade stabljike. Najposlije reforma je uvek posledica jednog prethodnog teoretskog razčišćavanja. Gde leži novina današnjeg Sokolstva? Dodajmo u ovom skraćenom posmatranju, da novo Sokolstvo stavlja štar naglasak na Slavenstvo, čega je samo jedan deo, i u čiju se silu zaklinje i veruje, pa ćemo i u toj težnji naći nastavak i podmladak stare majke težnja, kojom smo se uspavljivali i kojom se kroz čitave vekove budili. Šta je novo Sokolstvo? — Kada bi novo Sokolstvo sprovelo organizaciju morala, kako je gore kratko spomenuto, to bi bio danas slučaj, razlog borbe sa rastrojem, ali sa prestankom razloga

organizacija bi ostala. I tu leži velika dubljina cele zamisli. Rastroj ima dva oblika. Jedan je akutan, — i sad ga vidimo, i znamo, i bojimo ga se svi. To je prirodna posljedica plitkoće obrazovanja našeg i divljačke zapuštenosti naše. Ako će naše društvo da napreduje, i prebolevši ovo stanje danas, podje stazama sreće, slobode i blagostanja, imaće da se vodi duža i tvrda borba sa rastrojem, koji je skriven kao klica, koja je raširena svugdje, koji deluju postepeno i stalno obarajući napredak. To su socijalne prilike našeg društva! Počevši danas odlučno, ozbiljno i stvarno, postavivši svje težnje na osnove realne i tvrde, sudelujući u momentu, kako može i koliko može, pa svršivši to, o s t a j e S o k o l s t v o j e d n o m d r u š t v e n o m u s t a n o v o m, i ne napušta svoja tesnog dodira sa kretanjem društva, sa pitanjem društva, sa tegobama i patnjama društva, nikada! Jednom reči: strese sa sebe stalnu i poğrdnu slabost, da je ustanova raskoša, ustanova presipanja, ustanova jedne klase, jedne klike, jednog staleža, jednog režima, i oslobadja se za uvek, tako da može slobodno, nesmetano, snažno i visoko da poleti. I tu leži novina Sokolstva! To pročišćenje od tesnoğrudnosti principa, od zagušljivosti jednog opasnog dogmatizma, od slepog služenja lokalnim ili ličnim čefovima, to oslobodjenje Sokolstva od stalnoga igranja jedne slabe i skroz sekundarne društvene uloge. Daboğme da i tu nije sve kazano, i više vredi dan borbe i rada jedan, nego godina govorenja. Ali ima još nešta, što spada u oznaku novoga Sokolstva. U opće, da budemo na čistu, možemo na pitanje: što je to novo Sokolstvo?, — odgovoriti tako, da novo Sokolstvo nema ničeg apsolutno iznenadnog i dreččeg na sebi, nečega što ljude mora da stavi u čudo i zadovolji im ljubopitstvo do dna, nego je novo Sokolstvo novo po celom kompleksu zadaća, koje imaju da se ispune, kao i načina, po kojima treba da se radi!

U tom celom, u tome zajedno, su bitne oznake novoga Sokolstva. Sve to zajedno čini danas jednu ideju. Ta ideja je borbena i sveža. Ona ima da se okuša i sudari. Jer i ideje pobeđuju po odabiranju, a ne samo po lepoti. I u toj borbenosti je to nešto, što u oznake novoga Sokolstva spada. Predratno Sokolstvo imalo je dva odredjena tipa, i tako je i dve ideje sokolske bilo. Jedna je ideja čista nacionalna, usko nacionalna, srdita i oružana protiv svega i švačega, što tome stoji na putu,

služi se Sokolstvom kao sredstvom, — druga je ideja čisto dogmatična ideja neprikosновенosti, nepromenljivosti, upravo svetosti sokolske, koja je savršena i do kraja gotova, i gde nema ništa drugo da se učini, nego prikloniti glavu i primiti blagoslov! U obojima ima nečeg lepog, divnog i velikog, i nečeg, što zaslužuje potpuno poštivanje. Da sudimo samo po efektima, — npr. češko sokolstvo u svome piramidalnom radu, ili srpsko sokolstvo u svom munjevitom kretanju od pobeđe do pobeđe, i t. d., — moramo priznati, da su uloge divno igrane. Ali su doigrane! Niti se može ostati stalno u dogmatizmu, niti se može gušiti stalno u tesnogradosti, i vreme je, da se kaže: lepo je bilo i dosta je bilo! Eto tu će da se sudari, grune i tresne novo Sokolstvo sa ove dve preživjele ideje. Ne preživjele, nego koje imaju da se prežive, i koje su još dosta jake i snažne! Ulazeći u tu borbu kao ideja, novo Sokolstvo ulazi u tu odluku bez predomišljanja i bez sakrivenih namera, tražeći da pobedi ono, samo ono, što je najkorisnije i najbolje.

jugoslavenski Sokoli.

BRAT LAZAR CAR.

Kada se za poslednjih 15 godina govorilo o Hrvatskom Sokolstvu, moralo se govoriti o br. dru. L. Caru, jer bez njega za to vreme ničega velikoga sokolskoga nije bilo. Ne samo što se tiče čisto Hrvatskoga, nego i u opće celokupnoga Slavenkoga u Sokolstvu ličnost je njegova središnja. I ta je ličnost uvek bila, kao što i danas jeste, idealna, čista, mirna i dobra. Dosljednost, tvrdoća i jasnoća njegovih ubedenja, spojena sa nečim lično ugodnim, blagim i trpljivim, stavljalo ga je stalno u prvi red sokolski i davalo mu sposobnost, da bude reprezentativnim vodjom.

Dugi niz godina proveo je u radu na Hrvatskom Sokolstvu, pišući članke, govoreći govore, putujući na sokolske sastanke, uvek idući napred, uvek jednako vredan, nebučan, skroman i uvek jasan, uvek vidan do dna uverenja, i uvek bez mahne, kao i bez ukrasa spoljašnjih.

Za vreme rata, sada, kao sokolaš i kao čestit čovek, dva-put je optuživan i progonjen, i spašen jedino time, da je zvanično proglašen »ludim«, te bačen kao profesor velike škole

u mir. Za karakteristiku njegovu, koji nikad nije hteo ni malo da se gura, te za karakteristiku današnjeg vremena, koje tako lako zaboravlja glavno, a misli o sporednom, neka važi to, da još ni danas nije popravljena nepravda, što je br. dru. L. Caru učinjena.

Doživeo je i to, da nakon 25-godišnjeg rada na svom odjenom Sokolstvu, izgubi povjerenje, te ne bude više predsednikom Hrvatskog Sokolskog Saveza, nego bude izguran u t. zv. »počasno« mesto. No dvoje je i pri tome, što br. dra. Cara čini ipak zadovoljnim i umirenim, prvo, da je objektivna ocena čovečjeg rada danas tako retka, a drugo, da je sadanji nemir, i sve to što je tako neverojatno prevrtljivo i nestalno, ipak samo jedan trenutak nečega, što mora kroz sve to čudo da se razvija u budućnost, u lepu, jaku i sigurnu budućnost.

Imade nešto kod br. dra. L. Cara, što moramo za uvek zabeležiti i upamtiti, od kada za sebe zna, taj je brat naš bio uvereni pristaša narodnog jedinstva Srba i Hrvata, propovednik i borac za to jedinstvo, bez računa, bez predomišljanja i bez sakrivenih namera, čovek, u kome je ta misao postala osnovnim i nepromjenljivim moralnim stanjem. To je veliko i retko! A vredno je baš danas, kako do sada nikada nije bilo.

Sa te baze počinjao je i završavao njegov pogled na svet, i odatle je grijano i obasjavano njegovo raspoloženje, i sav njegov rad oslanjao se na to, — a osobito u Sokolstvu. Izprednjačio daleko ispred većine svoje okoline i svoga vremena, ostajao je pojednac, koga se nije uvek razumevalo. Zato je nepravdi prema njemu moralo da bude, ali zato je on te nepravde lako podnosio.

Ideja novoća i jednoća Sokolstva Srba, Hrvata i Slovenaca, stara je ideja njegova, i on je zastupao čak onda, kad su svi oko njega spavali. Dok je danas ta ideja od strane Hrvatskoća Sokolstva »načelno primljena«, a inače sve ostaje po starom, br. dr. L. Car je opet ispred sviju, daleko napred, pa jer mu je uverenje istina, a istina uverenje, ne ostaje za njega baš ništa po starom, nego odjednom sve ima da bude novim, i potpuno jednim.

To novo i jedno za njega je svršeno delo i po razvoju i po potrebi, i ako se neko brine i pribojava jedinstva, jer u tome može odeljenost plemenska da se ne održi, onda on kaže, da se u ujedinjenju baš čuva i održava osobitost plemenska, da se najbolje i za uvek očuva, ako je po vrlinama vredna!

Čoveku, koji ne ume da moli, isto tako kao što ne ume, da se gura, idealisti, čistuncu i Jugoslavenu, br. dru. L. Caru, znamo, da neće biti pravo ovo govorenje o njemu. Zašto to ipak činimo? Zato, što u njemu cenimo, volimo i poštujemo našu moć i našu sposobnost napredovanja, pa pozdravljajući njega, govorimo samo u ime naše vere u napredovanje !Zdravo!

*

Životopis br. dr. L. Cara. Rodio se 3. jula 1860. u Sv. Ivanu Zelina, gdje mu je tada otac, Janko Car, bio kotarskim predstojnikom. Pučke škole polazio je najprije u Zlataru (hrvatskom Zagorju, gdje imade i posjed), zatim u Varaždinu, a neko vrijeme i u Budimpešti, dok mu je otac tamo bio odsječni savjetnik u hrvatskom ministarstvu (takodjer narodni zastupnik na hrvatskom saboru, zajedničkom saboru i u delegacijama). Gimnaziju polazio je sedam godina u Zagrebu (kao

pitomac kr. plem. konvikta). Dočim je zadnju godinu bio na Varaždinskoj gimnaziji, te je tamo god. 1878. položio i maturu. Na univerzi se je posvetio prirodnim naukama, napose zoologiji. Polazio je sveučilište najprije u Zagrebu, zatim u Beču i konačno u Jeni, u Njemačkoj, gdje je i god. 1881. položio doktorat filozofije sa oznakom »magna cum laude«. Bilo je to u njegovoj 21. godini. Odmah na to bude imenovan za adjunkta na zoološkom odjelu narod. muzeja u Zagrebu. Kao takav imao je ali od prvog dana zamjenjivati profesora zoologije (svojega čefa Brusinu) najprije samo kod praktičnih vježba, a kada se je god. 1888. habilitirao kao privatni docent za zoologiju, bila mu je povjerena od semestra do semestra zadaća, da suplira uopće zoologiju na sveučilištu. I to je bivalo tako sve do god. 1900. Kad je napokon iste godine prof. Brusina bio umirovljen, nije ga nasljedio Car, koji ga je kroz devetnaest godina suplirao, nego je postao profesorom zoologije i time dakako ujedno Carevim čefom na zoološkom muzeju mlađi od njega i bivši njegov učenik na sveučilištu dr. August Langhoffer.

Ključ za razumijevanje leži u Carevom političkom držanju. Otkad je počeo politički misliti, a to je bilo bar od prvog njegovog glasovanja (već godine 1882.) za saborskoğa zastupnika, nalazio se je Car na strani opozicije, napose u stranki prava. Bio je radi toga i dosta progonjen, nu ipak nije nikada drukčije glasovao, nego uvijek samo za opoziciju, i to za vrijeme strahovlade grofa Khuena, kad se nijedan činovnik nije takova šta usudio. Car je imao radi toga više disciplinarnih istraga. Tako je bila jedna i radi spaljenja mađjarske zastave 1895. za boravka Franje Josipa u Zagrebu. Ipak se je uvijek pomoću moćnih zagovornika (dvojice hrvatskih ministara) na toliko škopao, da nije bio baš iz službe otpušten. Ali avancirati nije mogao kroz 26 godina.

Jednom mu je jedan uplivni gospodin, koji je radi njega posredovao, rekao, da bi mu Khuen sve oprostio i da glasuje za opoziciju, da govori na javnim političkim skupštinama, samo kada ne bi u javnosti isticao, da je prijatelj sporazumka sa Srbima; što je naime Car, makar pravaš, uvijek činio.

Napokon bude Car za tako zvane »narodne vlade« god. 1906. ipak imenovan za izvanrednoğa sveučilišnoğa profesora iz komparativne anatomije. Poslije je postao i redovitim profesorom, dok nije god. 1915. umirovljen.

U »Sokol« je stupio kao izvršujući član tamo negdje pod konac osamdesetih godina prošloga stoljeća. God. 1892. bude prvi put izabran i kao član upravnoga odbora, te bude ujedno na predlog dra. Šime Mazzure izabran i tajnikom, koju čast je uz malo prekidanje od jedne godine obavljao kroz dvanaest godina. Nekada su bili tajnici u društvima »duša« društva, pak je tako i Car živo sudjelovao kod svih sokolskih podhvata i redovito baš uvijek svuda kod javnih nastupa morao i društvo reprezentirati. Prilike su bile takove, da su se starešine toga žacali. O njegovom sokolskom radu govore međutim zapisnici tolikih sjednica i skupština. A i osnutak »Hrvatskog Sokolskog Saveza« je u glavnom Carevo djelo. I taj Savez mu je osobito na brizi ležao. Da samo bude sve čim bolje, nastojao je oko toga, da Savezu pribavi čim dostojniju glavu. Kada dr. Šime Mazzura nije hotio primiti starješinstva, pridobio je Car, pomoću dra. Vrbanića i dra. Bošnjakovića, dra. Stjepana pl. Miletića za prvog starješinu. Sve za osnutak Saveza morao je opet u prvom redu Car pripraviti, te i prvu skupštinu na Sušaku otvoriti. Sam Car nije bio ni izabran u prvo starješinstvo Saveza, nego je bio na visini svoje sreće, da mu je uspjelo sve, kako je želio, napose predobiti Miletića za Sokolstvo, u kojega su se polagale tolike nade. Miletić se je i dao velikim zanosom na posao i neima sumnje, da bi on bio sa poznatom svojom energijom Sokolstvo silno podigao, nu na žalost, već na početku oboli (udarila ga kap). Prve godine vodio je poslove starješinstva Saveza podstarješina dr. Vinković, kod slijedeće skupštine bude naredjeno, da se biraju dva podstarješine. Prvi bude Car, a drugi Cezar Akačić. I tako spade glavni posao oko vodjenja mladoga sokolskog Saveza na Cara, koji bude kasnije izabran i za starješinu.

Ideju o narodnom jedinstvu prigrlio je Car, dok je još bio studentom u Njemačkoj. Kako je živio u sredini naroda, koji je teške nutarnje borbe, koje su išle za partikularističkim težnjama, kakove zapravo takodjer proizviru iz čistog, samo pozuzko shvaćenog, patriotizma, sretno prebrodio i došao do svoga jedinstva i moći, uvjerio se je Car, da je to naravna evolucija svakoga naroda. Samo da jedan narod, t. j. napredniji to prije postizava, a drugi kasnije. I tako je za njega postao životni princip, da radi na ujedinjenju svoga naroda. U Jeni našao se je i sa drugim študentima, Srbima Ljubomirom Mil-

kovićem, Ljubomirom Nedićem, Pajom Marinkovićem (koji se je tamo samo na prolazu iz Pariza zadržavao), Bugarinom Petrom Dantscheffom i dr. Svi su ovi mladi ljudi, proučavajući i njemačke prilike i razgovarajući o svojem narodu, prigrlili ideju jedinstva i za nju radili. I kako je Car poslije došao u Zagreb i stupio u »Sokol«, našao je u njemu već gotovu organizaciju, koja ide za istim ciljem, i kakovu bi si sam bio stvorio, te se je tako upravo posvetio tome, da sa Sokolstvom nastoji postići najviši narodni cilj.

To je bio evo razlog, da se je Sokolstvu toliko žrtvovalo. A kad se je jednom jedan njegov prijatelj, dakako brat »Sokol«, čudio tome, kako se je mogao taogo dužo u starješinstvu Sokola održati, uz sve teške borbe i zapreke i uz tolike promjene vodja i ostalih funkcionara, odgovorio mu je Car : »Prije svega će mi se priznati, da u mene neima ni traža kakove taštine, nu osim toga uvijek budno pazim, da nikada nigdje ni za jedan milimetar ne dodjem pred nikoga bez najveće nužde. Jer to je karakter našega naroda, da ne trpi nikoga, koji se ističe. Svaki jaki individualitet je našem narodu zazoran, pak gdje vlada zbilja prava demokracija i potpuna sloboda i jednakost, kao u Sokolu, tamo se takovoga nikako ne bi na dulje moglo podnositi. Nije dakle da bi meni manjkala energija, nu ja je hotice ne ću upotrebiti.« Pak su to zamjetili i drugi, napose na burnim skupštinama, kako Car nije zapravo toliko nesposoban i nemoćan, nego da je baš njegovo neograničeno slobodoumlje razlog, da svatko govori, što hoće, pak makar da se i po deset puta u jednom predmetu diže. I baš kada su skupštine bile najburnije, kad se je kakav predlog i zaključak po nekoliko puta posve promjenio, ponovno zabacio i opet drugačije formulirao, i kad je tako ispalo nešto posve desetoga, bio je Car najzadovoljniji, jer je na taj način bio taj zaključak doista prava rezultanta svihkolikih mnijenja, kako bi to i svuda trebalo da bude, barem što se formalne strane tiče.

Odmah na početku rata dopao se Car i tamnice. Evo kako je to bilo. Vozio se on u željeznici na svoj posjed u Zlatar a u coupeu, nalazila se je jedna mlada gospoja (Vjera Bošnjaković) upravo provokaterka i denuncijantica. Ona stade pripovijedati i ovo i ono, i naročito kako je bivalo u Bosni i kakove zulume su ovdje Srbi počinjali, Car je ali rekao : »Pak

kakova korist od toga, ako sad i Austriju pobjedi Srbe i cijelu Srbiju sebi podvrgne, nama Hrvatima ne će ipak biti bolje; nas će Madjari i Nijemci i nadalje ugnjetavati, kako su nas i dosele ugnjetavali«. A kad je ta gospođa još pitala: »Molim Vas a što bi Vi učinili, da ste kralj, pak da Vam je narod, kojemu iskazujete sve blagodati i milosti, tako nezahvalian?« A Car joj je odgovorio: »Milostiva, ja bi se, da sam kralj, odrekao vladanja nad takovim narodom, koji me ne će, ni kad sam mu dobar.« Sve to i još koješta drugoga, tako da je Car ponizivao Austriju, a uzvisivao Srbiju itd., prijavila je ista gospođa još isti dan na večer u Varaždinu. Nu tek za osam dana kasnije (na 15. augusta 1914.), kad se je Car opet vratio u Zlatar, dodjose odmah poslije objeda na kolima po njega oružnici. Proglasili mu sa naperenim bodovima, da je »u ime zakona« uapšen, i to radi veleizdaje. I tako ga strpaše na kola i odvukoše u mjesto Zlatar. Putem mu je još stražmeštar, koji do njega sjedio, rekao, da će još danas u noći biti odvežen u Varaždin, a sutra ustrijeljen. Car nije ni časka o tome podvojio, da to ne bude tako, te je ovako u smrtnom strahu i u najvećoj razdraženosti bio podveden pred kotarskog suca (pokojnoga Paunkovića). Tu je u skrajnoj razdraženosti, kako je sa životom i onako obračunao, izkalio svoje srce do dna; izgrdio je i monarhiju i Franciju Josipa i sve. Nu sudac, poštenu Srbin, nije ni pravo slušao Cara, nego je sam nješto izmislio, što je u Carevo ime dao u zapisnik. I na to ga strpaše u zatvor, u kojemu je čamio dvanaest dana. Na to dodje odluka, da se iz zatvora izpušta, ali da se ima pridržati i nadalje na svojem imanju interniran i pod pazkom kotarskoga predstojnika i oružnika. I tako je bilo skoro godinu dana. Medjutim su bile provedene i u njegovom stanu u Zagrebu i u Zlataru premetačine, kod kojih je u svemu zaplijenjeno 32 spisa, dakako ništa osobitoga, već skroz ne-dužne stvari. Osim toga je bio iza nekog vremena ponovno preslušan radi jedne nove prijave od strane vojničkih oblasti. Iste je naime godine 1914. primio Car u mjesecu još aprilu od »Društva za slavensku uzajamnost« u Petrogradu poziv, da dodje na konferenciju, u mjesecu maju, u Petrograd, gdje se ima o tome raspravljati, kako da se Rusi i Poljaci s jedne strane, a Srbi i Bugari s druge izmire. Car na tu konferenciju nije išao, jer nije imao novaca. Nu napisao je svoje mišljenje, a to je glasilo: Odnosaji su danas, kako je meni dobro poznato

između Rusa i Poljaka tako napeti, da momentano nije moguće izmirenje. Isto tako i između Srba i Bugara. Nu ako se na to ozbiljno misli, da se jednom ti slavenski narodi ipak imaju izmiriti, neima druge, nego da onaj slavenski narod koji pod svojom vlašću drži koji drugi slavenski narod protiv njegovoj volji, da mu povрати slobodu ili bar dade čim širju autonomiju. Ujedno se ali savjetuje onomu potlačenomu narodu, da protiv svojim slavenskim gospodarima ne ustaje oružjem u ruci, jer oružje je opasni dvostrani mač, pak bi se moglo oslobodjenje izjaloviti, a time bi se stanje potlačenog još i pogoršalo. S druge pak strane ne bi dotični narod bio pravi Slaven, kad bi dvojio o tome, da će ikoji Slaven na svijetu do vijeka ugnjetavati svoju braću, još k tome slavensku. Treba vjerovati u pravdoljublje Slavena uopće. Samo to je pravo Slavensko. — Taj gore spomenuti poziv potpisao je Stolipin, a uz poziv bio je još i popis svih onih drugih, koji su pozvani na dogovor, u svemu kojih 24; predstavnici svih slavenskih naroda. Od Hrvata su bili pozvani Car i dr. Ante Tresić-Pavičić. Isto takav poziv, i uz isti popis pozvanika, nadjen je kod br. Atanasije Šole prigodom premetačine, pak su iz toga popisa doznali, da je među ostalim i Car pozvan, te je poradi toga evo prosljedilo i njegovo preslušavanje. Sudac Paunković je to, razumijeva se, proveo tako, kako je najbolje moglo ispasti za Cara, pak i nije glede toga daljnje ništa slijedilo.

No međutim je Car, kao sveučilišni profesor bio već iza koja dva mjeseca suspendiran. Nekojim njegovim prijateljima pošlo je za rukom, da kod bana Škrleca ipak toliko isposlovaše za Cara, da su ga »iz milosti« sudbeno-lijechnički pregledali i proglasili za »ludog«. Na temelju toga bio je riješen krivnje, ali je već 14 dana iza toga bio — penzioniran.

Kod nastupa ponovnog djelovanja »Sokola« iza rata, u listopadu prošle godine, bila je Caru prva briga, da nastavi tamo, gdje se je započelo tik ispred rata, da se naime sva tri jugoslavenska sokolska saveza, srpski, hrvatski i slovenski što užje spoje. U tu svrhu pozvani su srpski, hrvatski i slovenski sokolski Savezi na dogovor u Zagreb. Do toga sastanka je poglavitim nastojanjem brata dra. Laze Popovića dne 26. siječnja o. g. i došlo, i tu je uglavljeno sve ono, kako je to iz prvog broja »Sokolskog Glasnika« pznato.

Na redovitoj glavnoj skupštini »Hrvatskog Sokolskog Sa-

veza«, dne 9. ožujka o. g., na kojoj su se sva ta utanačenja od strane »Hrvatskog Sokolskog Saveza« imala ratificirati, nije medjutim zaključak o osnutku jedinstvenog »Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca« prihvaćen, a ni Car više za starješinu izabran.

K ustroju Sokolske Zveze Srba, Hrvata in Slovenca.

Na poti svojega razvoja in napredka je storila organizacija Sokolstva daljši, nad vse važni ker dalekosežni korak, ki ga pozdravlja tako vsa naša res narodno čuteča javnost, kakor in zlasti celo jugoslovansko Sokolstvo z navdušenjem, zahvaljujoč se ob enem iz globočin svojega srca vsem onim faktorjem, kojim gre kakoršnakoli zasluga za udejstitev ujedinenja vsega jugoslovanskega Sokolstva v »Sokolski zvezi Srba, Hrvata in Slovenca«.

Bratje Sokoli! Smo ujedineni, ujedineni popolnoma, izginjajo razlike plemen, razlike vere, in nesmislene meje »dežela«, ki jih nam je potegnil v teku časa smrtni sovražnik, črna usoda v neizmerno našo škodo. In tako koraka zopet Sokolstvo prvo na čelu vsem, kot sijajni vzor narodno čutečih boriteljev, kazajoč, kako naj se vjedini tudi ves narod, vse ljudstvo našega Juĝa, kako naj tvorimo vsi skupaj eno celoto z istimi pravicami in istimi dolžnostmi, trije sinovi ene družine, enega očeta, ene majke, sinovi ene krvi: Sava, Jovo in Janez.

Na tem trdnem, nepremakljivom temelju, ki je edini naš spas, naj gradimo naprej vsi skupaj in vsak zase čilo in z vso vnemo, temu jasnemu cilju posvetimo vse svoje najboljše moči in ne odnehajmo preje, dokler ne bo v naših vrstah dejanski ves narod Srbov, Hrvatov in Slovencev, dokler se ne udejstvi naše staro geslo: »Kdor Slovan, ta Sokol!«

Sem popolnoma uverjen, da smatramo vsi do zadnjega brata predlog o ujedinenju vsega Sokolstva SHS ter o organizaciji in obnovi Sokolstva za v principu neizpremljivi temelj bodočega podrobnega dela, a smatram ob enem za svojo sokolsko dolžnost — in sicer izključno le iz ljubezni do naše stvari — da opozorim takoj v prvem štadiju gradenja Zveze na predlagano določbo glede števila društev v enem mestu, ozi-

roma, da navedem svoje skromne misli o tem vprašanju, ki se mi zdi velike važnosti in je vredno temeljitega, vsestranskega uvaževanja, o kojem naj bi slišali mnenje čim večjega številu bratov.

Omenjena temeljna določba se glasi : naj bo v enem mestu le eno društvo Sokol. Namen, ki je vodil predlagatelja te določbe, ni meni sicer znan, tudi ne vem, kako si predstavlja predlog izvedbo zadevne misli v podrobnostih, zlasti v velikih mestih iz ozira na fizične težkoče, a vendar mislim, da ne bo niti v škodo niti odveč, ako omogočimo splošno — recimo — posvetovanje o tem vprašanju že danes.

Diferencirajmo ustroj Sokolstva : Zveza, župe, društva, vrste, člani.

Na uspehih celote je vdeležen več ali manj, neposredno ali posredno vsaki pojedinec primerno svojim telesnim in duševnim zmožnostim, primerno svojemu naziranju in pridnosti t. j. primerno svojemu individualnemu stremljenju. Individuum je ravno tako član kakor vrsta, kakor društva in župa, kakor Zveza le s tem razločkom, da ima vsak svoj strogo začrtan delokrog, vsak svojo stopnjo možnosti vpliva na pot in način sokolskega delovanja.

Nikar ne podcenjujmo individualnosti, nasprotno, pozdravimo jo z veseljem. Vsaj mora biti naše največje veselje, ako vidimo zanimanje ne le na vodilnih mestih, temveč pri vseh članih brez razlike, ako moremo slišati mnenje vsacega in ako moremo pred vsem drugim tudi videti delo, vspeh truda in napa vsacega individua. Še le tako in še le potem zamoremo presoditi prednost načina tega ili onega postopanja, ako imamo čimvečjo izbero, kajti s tem, da omogočimo po možnosti kar najintenzivnejše sodelovanje takorekoč vsacega krata, ni še nikakor rečeno, naj pride misel in volja vsacega individua tudi dejansko in brezpogojno v veljavo.

Tudi pišče, da včasih celo slepo, pišče najde boljše zrno, kakor petelin sam.

Začnimo z vrsto kot z najmanjšo skupino individujev :

Niti v eni vrsti niso vsi bratje niti enaki telovadci, niti niso onakega naziranja o vseh strokovnih zadevah. In vendar vspeva vrsta leto za letom, vspeva kot taka, ker ima kot celota iste cilje in isto stremljenje, če tudi pravzaprav hodi vsak pojedinec po svojih lastnih individualnih potih. Pridnejšemu ne za-

dostuje obligatna telovadna ura, vežba se temveč v vsaki prosti minuti, kjer le more, njemu ne zadostuje le ono čtivo, ki se mu priporoča in ki ga dobi v društveni knjižnici.

Isto razmerje obstoji tudi med vrstami enega društva. Vsaka vrsta je sicer celota zase, a le do gotove meje; kajti sastoji iz članov, pojedincev, individujev, ki vsi uveljavljajo več ali manj svoje individualne lastnosti — bodisi že dobre ali slabe — tudi v vrsti. Torej je tudi vrsta zopet le individuum, če tudi nekoliko kompliciranejši, dejstvo, ki je povsem naravno tedaj zdravo in nikakor ne vškodo celote, dejstvo, ki ga ne izpremenimo nikdar, ker je kakor rečeno naravno in s tem neizogibno.

Da bi zamogla individualnost vrste ali društva imeti v tem ali onom oziru nekakšne slabe posledice za naš ustroj? Nasprotno: Kajti vključ vseh individualnosti veže člane v eno vrsto, veže vrste v eno društvo itd. isti telovadni sistem, ista, za vse enote enakoveljavna organizacija, ista ljubezen do končnih ciljev sokolskega dela, vez, ki je sveta vsem pravim Sokolom in le takim so predležee vrstice namenjene.

Za polovičaste ljudi, za bojzljive kompromisnike ni itak prostora med našimi vrstami in boljše bo za našo stvar, če nas bo »Sokolov« le peščica celih mož, vsak na svojem prostoru, kakor pa šuma razdiralcev, kojim so oziri na vse strani vse, stvar pa nič.

Pod navedenimi vidiki se razvija organizem Sokolstva tja do vrhovne »oblasti«, do Zveze, ki naj bo rezultanta, pravi izraz celokupnega mišljenja in čuvstvovanja vseh sodelujočih komponent, tja do posameznika, člana.

Ta ideal pa dosežemo le, ako omogočimo, da si ohrani oziroma da uveljavi vsako tudi najmanjše delce našega organizma po možnosti svoj individualizem, ki zamora biti kot celota le takrat popolnoma zdrav, če bo zdrav t. j. če se zamore popolno razvijati vsak njegov sestavni del po svojih posameznih, njegovim živjenskim pogojem odgovarjajočih potrebah.

Za to naj bo naš prvi namen: odstraniti v pozameznih skupinah kolikor le mogoče nasilno skupnost t. j. naj sastoji vsaka skupina, zlasti vrsta in društvo kot temeljne skupine, na kojih sloni cela zgradba, po možnosti iz sorodnih individujev, sorodnih v strogo in izključno le v sokolskih ozirih. To pa omogočimo s tem, da damo vsakemu pojedincu na prosto voljo,

da si izbere eventualno tudi ustvari ono, oziroma tako društvo, kjer pridejo njegove vrline vsled možnosti skupnega sodelovanja z enako mislečemi in čutečemi v popolno veljavo.

Mimogrede bodi omenjeno, da pride v tem ozira pri vrstah, kaj pa da, pred vsem drugim v poštev stopnja strokovne popolnosti, pri društvu pa, ki ne sostoja samo iz telovadcev, tudi vsi drugi društveni oziri, izuzemši ozire stanovske, plemenske in verske.

Iz vsakdanjih izkušenj vidimo zanesljivo, da se dejanski družje v enem društvu le najsorodnejša individua in, da le ta napredujejo v vsakem društvu sicer »po svojem« a vendar v korist skupnosti če tudi prav neodobravajoč po gostoma delovanje sosednega bratskega društva.

Tudi v bodoče se bo po mojem mnenju mogoče — zlasti v večjih mestih — zahtevati toliko sorodnosti pri vseh slojih vseh mestnih delov, kolikor je te potreba za vsestransko uspešno delovanje in napredovanje, da bi se zamogli združiti vsi ti sloji v enem edinom društvu, kojega vsi deli naj so r e s s o k o l s k i. Kako naj dela ta ali ona vrsta, ta ali oni član z veseljem in z vso vnemo, ako mu ni iz strogo stvarnih razlogov to ali ono všeč, ako je prepričan, da bi v drugem društvu »hodilo vse popolnoma drugače« ? Ali ne bi bilo tako postopanje uničevanje dobrih, da najboljših moči ? — Prav gotovo !

Za čim več samostojnih društev govori dalje tudi zdrava, bratska tekma, ki pa je mogoča in ki pride v veljavo le med samostojnimi skupinami recimo »sovražnih« celot t. j. med vrstami dveh ali več samostojnih društev. Prvi pogoj za vspehe je čvrsto čilo življenje, je borba, in borba bo tem živahnejša čim več bo nasprotnikov. Bori se ne samo vrsta proti vrsti, bori se tudi društvo proti društvu v krasni plemeniti tekmi za prvenstvo pri narodnom delu. Naj bo torej čim več društev istotako, kakor težimo za tem, da ima vsako društvo čim več vrst.

Ako naj bomo odkritosrčni, moramo si priznati, da vodi do ustanovitve novih društev v večjih mestih — če so dani tudi vsi drugi predpogoji, razen prevelikega števila članov pogostoma tudi nujnost ali vsaj potreba »omlajenja«. Omlajenje pa je povsem enostavnejše in brez neprijetnih bojov izvedljivo, če si ustanove sorodni bratje — »nezadovoljneži« — novo društvo, kakor pa če bi zanesli v obstoječe društvo volilno agitacijo, ki provzroča vselej, doma i zunaj, le grenkosti.

K takomu koraku se itak odločijo resni Sokoli gotovo le po zreloom uvažovanju in še le potem, ko so ostali vsi poskusi za zboljšanje razmer brezuspešni v svesti, da jim bo polagati račune za svoje dejanje celi sokolski javnosti, račune v obliki vspehov.

Ne pozabimo, da hiti mladina naprej, da se hitro modernizira in če se čuti v obstoječem društvu stisnjena, iz strogo stvarnih vzrokov nezadovoljna, ter če ima zadosti dobre trdne volje, navdušenja in tudi zadosti sposobnih moči za novo, »svoje« drušтво, pozdravimo je z veseljem na tej poti do zaželjene laštne, popolne sreče ravno tako, kakor pozdravljamo pomladi vsaki novi cvet, vsako novo vejico.

Zakaj bi zapirali tem navdušencem pot do samostojnega dela, zakaj bi silili pojedinca v filologijo, če vidi on sam najbolje svojo srečo v matematiki, zakaj bi branili razvoju in uveljavljanju vsakega individua, če je to uveljavljanje v polni meri mogoče le tam, kamor pojedinca vleče srce?

Pravih in celih vspehov moremo pričakovati le od naravnega razvoja, le od dela, ki se vrši z ljubeznijo in veseljem, toda **brez nasilja**, vsaj je ravno naš posebni ponos, da vsaki pravi Sokol **hoče ne pa mora**, kajti če prostovoljno hočem, storim veliko več in storim veliko bolje, storim vse veliko bolje, kakor pa če moram. **Bodimo Sokoli!** a nič manj in tudi nič več, kakor Sokoli.

Inž. Lev Bloudek,

kot I. podstarosta Sokola I v Ljubljani.

Белешке.

Један Српски Соко. За команданта IV. армијске области, са седиштем у Загребу, постављен је г. Ђенерал Божа Јанковић. То је тај Божа Јанковић, за чије се име стално питало на почетку соколских веленздајничких процеса у години 1914. и 1915. Бивша Аустрија га се бојала и мрзила га, док смо га ми весели и поштовали како онда, тако и данас, кад га сво у нашем белом Загребу поздрављамо! Наш во'а и пријатељ у борби за рушење Аустрије, данас је чин, жив и здрав међу нама, кад јуримо да градимо нашу државу. Мисао народне одбране везана је за његово име и његову личност. Један период рада народне одбране је иза нас. Али народна одбрана не може да престане зато. Ваља је обновити. Зато је г. Ђенерал Божа Јанковић и соко ту међу нама! Здраво!

Glasnik Hrvatskog Sokolskog Saveza. Od ovog broja počam dao sam Hrvatskom Sokolskom Savezu zasebni odeljak u ovome listu, gde će pod uredništvom brata dr. Fr. Bučara izlaziti oficijelne vesti Hrvatskog Sokolskog Saveza. Ja razumem i potpisujem stanovište, da likvidacija — polagano prestajanje plemenskih, starih sokolskih saveza, ima da ide svojim putem, da izvesno vreme traje, da se izvrši mirno, lepo i na korist svega Sokolstva. Dotle i za to neka ureduju još stari ti savezi! I kada već imaju nešto da ureduju, evo im slobodnog i javnog polja! Ja se radujem ovom posrednom načinu, i uveren sam, da će dovesti do uspeha. Približimo se, da se bolje vidimo i spoznamo, pa ćemo brzo postati jedno. Hvala bratski Hrvat. Sokolskom Savezu, što je predložio ovaj oblik zajedničkog nam rada, čast mu i poštenje! I neka ovaj glasnik bude **zaista glasnikom** novooga nam Sokolstva, jednooga Sokolstva, i Srba i Hrvata i Slovenaca! Zdravo! **Dr. Laza Popović.**

Sokol, glasilo Slov. Sok. Zveze. Pre nekoliko dana dobili smo dvobroj ovoga sokolskog lista braće Slovenaca. Geslo je: ostani, živi, bori se, ne kloni. Uredjuje ga jedan uredjivački odbor od preko 12 lica. Izlazi u Ljubljani, svakog meseca na 32 strane. Cena mu je 12 kruna godišnje. Sadržaj dvobroja je ovaj: 1) Zmaga — svoboda, članak br. E. Gangla. 2) Mrtvim bratom, nekrolog i spisak palih sokola slovenačkih, od br. Joze Bohinjca. 3) Izveštaj sa informativnog sastanka zastupnika slovenačkog Sokolstva, održanog dne 6./I. o. g. u Narodnom Domu, u Ljubljani, koji se sastoji iz najpre aforističkih, a posle opširnije obradjenih ovih tema: a) združenje Sokolstva u jugoslavensko Sokolstvo (E. Gangl), b) Sokolstvo i politika (dr. R. Fux), c) Sokolstvo i vera (dr. R. Fux), d) Sokolstvo i žena (dr. M. Ambrožić), e) Sokolstvo i omladina (dr. M. Ambrožić), f) Sokolstvo i šport (dr. M. Ambrožić), g) Sokolstvo i alkohol, jana Drenika). 5) Vežbačima (članak od dr. R. Fuxa). 6) Teter nikotin (dr. M. Ambrožić), h) Prosvetni rad (E. Gangl), i) Sokolstvo i štampa (V. Švajgar), j) List za omladinu (dr. I. Lah). 4) Tehnički rad S. S. Z. (izveštaj na gornjem sastanku od Bolesna vežba u sokol. društvu (članak od Janka Kovačića), 7) Vežbe na spravama (nastavak priloga iz starog predratnog lista). 8) Važnije odluke SSZ tičuće se t. zv. javnih nastupa (o svečanom sok. odelu i njegovom jedinstvu, o znakovima sokolskih funkcionara, o pogrebima). 9) Beleške (na 11.5 strana, o Sokolstvu, o Sokolstvu SHS, itd., kulturne vesti, poruke uredništva, poziv na sokol. proslavu slobode).

Izdavanje je lista lepo, oprema ukusna, cena jeftina, — pa se već zato samo po sebi preporučuje svima sokolima SHS, da taj list pretplate. O sadržaju, i značenju sadržaja lista, teško je u kratko izreći. U glavnom je parafraza onoga, što su Česi u svojim velikim sokol. listovima pre nekoliko godina obradili,

sastavili i paragrafirali. Pa je dobro da sada to imamo i na našem jeziku Slovenački je bliži nama od češkoga, no i tu bi trebalo izbjegavati sve ono, što se jedino dobrim rečnikom daje razumeti. List je pretežno za braću Slovence, pa je razumljivo, ako se za sada na ovo ne uzima obzira, ali bi za budućnost trebalo o tome promisliti. U zbliženju i izjednačenju govora na slavenskom jugu mogu i Sokoli sudjelovati i preuzimati inicijativu! Inače ne bi imali što da zamerimo iistu, jedino da ga pohvalimo. No nalazi se još jedna sitnica, koja se očividno nehotice desila. Vrlo se mnogo i opširno govori o slovenačkom sokoškom sastanku od 6./I. o. g., a rad i zaključci sokolskog sastanka od 26./I. o. g. u Zagrebu, došli su među beleške sasvim sporedne vrednosti, — što nikako ne može da ima pravoga smisla.

Zakon o obvezatnom tjelesnom uzgoju u Francuskoj.

Francuski parlamenat u najskorije će vrijeme raspravljati o definitivnom uredenju pitanja obvezatnog tjelesnog uzgoja, kojega je neizmjereno značenje tek u vrijeme rata priznato i dostojno ocijenjeno. Francuska je krvarila više, nego ikoji narod i s toga sad nastoji, da preostale dragocjene živote ušćuva čim zdravije i snažnije. Poduzeti će sve i sva, da u buduće budu kako tjelesni uzgoj, tako i vojnička priprava harmonički sljubljeni za očuvanje naroda i rođene im grude.

Dosadanje uredjenje tjelesnog uzgoja bilo je uslijed ukorijenjenih predrasuda vrlo manjkavo. Glavna riječ bila je prepuštena roditeljima, a ovi — osim rijetkih iznimaka — vrlo potcijenjivahu tjelesni uzgoj. Školski tjelesni uzgoj bio je u Francuskoj na vrlo niskom stepenu, naročito zbog nedostatnih prostorija seoskih škola, a društva za tjelovježbu veoma su se često upuštala u političke propagande, umjesto da rade na polju tjelesnog uzgoja.

U vrijeme rata, naročito uplivom njemačkog primjera u vojničkoj uvježbanosti mladeži, dolazilo se sve više i više do uvidjavnosti, da treba tjelesni uzgoj urediti upravo tako, kao i duševni uzgoj — zakonom. Taj će zakon biti za svakog dužnost i obveza.

Veoma važan dokumenat, kako se u Francuskoj počinje najozbiljnije uvažavati tjelesni uzgoj, svakako je predlog zakona, koji je u parlamentu god. 1906. iznio poslanik M. Lachaud sa potankim historijskim i stvarnim argumentima. Taj predlog onda još doduše nije bio prihvaćen, nu bio je upućen posebnoj komisiji. Pošto se je radilo i o vojničkim vježbama, to je određena i vojnička komisija. Radilo se zajednički i vrlo marljivo, i to ne samo anketama, nego i praktično.

D. š.

Ispit iz gimnastike za učitelje na srednjim školama obdržavao se je dne 20. ožujka o. g. pred posebnom komisijom u

Zagrebu, kojemu su pristupila tri kandidata : Ivo Oblak, privremeni učitelj gimnastike na realci u Splitu, Šimun Pavličević privremeni učitelj gimnastike na I. realnoj gimnaziji u Zagrebu i Ante Tadić, srednjoškolski kandidat, dočim je jedan kandidat odstupio. Zadaci su klausurne radnje bili slijedeći : Iz povijesti gimnastike : Grčke gimnastičke svečanosti ; iz anatomije i higijene : a) koji zglobovi i koje mišice dolaze u glavnome u obzir kod skoka u vis i kako rade isti ? b) koja nam korist za zdravlje od gimnastike ? ; c) iz teorije gimnastike : zadaća školske gimnastike, njezina uzgojna vrijednost i kako utječe na razvitak duševnih sposobnosti.

Predsjednikom komisije bio je zemaljski srednjoškolski inspektor Franjo Krema, a ispitači bili su za povijest gimnastike, sportova i igre prof. dr. Franjo Bučar, za anatomiju, higijenu i prvu pomoć Dr. Franjo Vitauš, a za teoretičnu i praktičnu gimnastiku prof. Ivan Trstenjak.

Teoretični ispiti obdržavali su se u muškoj učiteljskoj školi, a praktični u Hrvatskom Sokolu, a sva tri kandidata načinila su ispit s dobrim uspjehom. Ova komisija postoji još od god. 1910., te je dosada načinilo ispit oko 15 kandidata. Ispiti se obdržavaju, čim se prijavi bar nekolicina kandidata. Reflektanti za ispit imaju se obratiti na kralj. zem. vladu u Zagrebu, a preduvjet za molbu jest srednjoškolska ili učiteljska matura, te gimnastička vještina. Molbi valja priložiti opis života, liječničku svjedodžbu, svjedodžbu zrelosti i krsni list. U osobito obzira vrijednim slučajevima podijeljuje vlada oprost od doprinosa svjedodžbe zrelosti. Za ispit mogu se prijaviti i kandidatkinje prema istima propisima, a i kandidati mogu steći posebno osposobljenje i za djevojačku gimnastiku. Ovim pravom su se dosada i neki kandidati poslužili, dočim kandidatkinje se do sada još nijedna nije prijavila za ispit. **Dr. F. R.**

Српска Соколска Жупа Крајишка. — Сва су друштва ове жупе позвана, да отпочну са соколским радом, да одрже главне скупштине и изабере нове одборе. Од већине друштава стигли су већ извјештаји, а нека се друштва још не јављају. Пошто ће главна скупштина жупе бити сазвана најкасније за мјесец дана (ско половице априла), то је прва и света дужност братских соколских друштава ове жупе, да се одазову позиву старјешинства жупе. На скупштини жупе претресаће се питања од особите важности, на је потребно, да свако друштво безувјетно изашаље своје легалне изасланике.

Српски Соко у Загребу ради највећем ревношћу. Осим бројног мушког чланства вјежба знатан број чланица, те особито велики број мушког и женског подмлатка. Нови чланови даномице придлазе. За кратко врјеме почеће са радом и здравствени одјел.

Особито је важан закључак задње сједнице овог Сокола, према коме ће се сваке суботе одржати соколска сјела искључиво за чланове и чланице Сокола. На тим сјелима одржаће се сваки пут кратко популарно предавање, које ће се тада штампати и свима друштвима жупе разаслати. Уз та предавања биће сваког тог сјела и других занимљивих игара, кола и т. д. На тим само соколским сјелима неће се видјети ни пива, ни вина, ни ти икаквог алкохолног пића. Морају се једном и браћа Соколи увјерити, да могу добро и весело спровести једну вечер и без алкохола.

Српски Соко у Глини одржао је своју главну скупштину дне 23. 2. 1919. и изабрао нови управни одбор. ст. Др. Ђуро Сужњевић, з. ст. Радивој Дмитровић, тајник : Светозар Јагровић, бл. Јосип Гавриловић, вођа : Др. Милан Метикош, те чланови Славко Стојановић, Мита Зеремски, Никола Ребрача и Живко Радојчевић. Надзорни одбор : Васо Јакшић, Ђуро Јанковић и Драгосмир Томић. Друштво има већ сада 78 чланова и 29 чланица.

Српски Соко у Госпићу конституисао се је овако : ст. Стево Дракулић, з. ст. Дане Бањанин, тајник Др. Петар Јапчевић, бл. Стево Рађеновић, вођа Ђуро Лончар, одборници Данило Димић и Зорка Орлић. Ревизори Јово Мојсиловић, Матија Максимовић и Нико Станић. Ово бр. друштво има већ сада око 100 чланова и чланица.

Српски Соко у Пакрацу изабрао је 19. 1. нови одбор и то : За ст. Др. Јована Ивковића, з. ст. Стеву Зукановића, з. тајника Бранка Селаковића, з. благ. Косту Пиштелића, з. одборнике Перу Цвијановића, Гавру Раждова, Перу Јанковића, Ђуру Радичевића, Ђоку Зукановића. Име вође још јавили нису. Броји 80 чланова, а међу њима 8 чланица.

Српски Соко у Двору јавио је, да је одржао дне 15. 1. свој главну скупштину и изабрао нови одбор. Друштво броји 20 извршујућих и 15 потпомажућих чланова. Ово друштво има своју властиту Соколану.

Соко у Плашком. У Плашком је основано ново друштво под именом „Соко у Плашком“.

Ово ново друштво си је предузело осим осталих дужности још и ширење трезвености и борбу против тјелесних и душевних порока и недостатака, те основало клуб за побијање аналфабетизма.

На конституирајућој скупштини изабран је одбор : Старјешина Др. Вацлав Јауфка. Замјеник Дане Мандић. Тајник Сава Н. Косановић. Вођа М. Ст. Косановић. Благајник Милан Алагић. Одборници Нико Алагић, Спасо Узелац, Мићо Седлар, Дане Томљеновић Илија Трбојевић, Милован Момчиловић, Бошко Нојхолд. Замјеници : Милан Докмановић, Никола Комадина и Симо Вукелић.

Остала друштва ове Жупе позивају се, да одмах одрже главне скупштине и саопште Жупи имена нових одбора. У Врховинама и Дрежници биће већ у најкраће време основани „Соколи“, и изгледи су у напредак наших нових друштава засада особити, јер се је нашло људи, који схваћају соколски рад и соколску мисао и који ће се својски заузети. Треба и остала мјеста Наше Крајине из сна тргнути, јер само устрајним соколским радом постићи ћемо оно, чега се непријатељи наше нове отаџбине толико беје.

Жупски Здраво!

Из управе Примамо од брата Б. Т.: Шаљем вам претплату за лист и за овај пут К 16.— као добровољни прилог, јер знам са каквим је потешкоћама скопчано издавање овог врло важног Соколског гласила у данашњој скупоћи. Осим тога је приложио брат Стево Торбица, Загреб К 6.—.

Лист ће у будуће излазити сваког првог у мјесecu, у колико неби који пут какве техничке потешкоће настале, те ће бити одмах после увеза разаслан. Ко не добије листа нека га одмах рекламира на једном комаду чвста панира. Рекламације не треба франкирати. Већ се на насловној страни напише: „Рекламација листа“ „Соколски Гласник С. Х. С.“, Загреб, а на другој страни наведе број и тачна адреса претплатника. Здраво! Т. Јаганин.

Glasnik Hrvatskog Sokolstva

službeno glasilo Hrvatskog Sokolskog Saveza

Uređuje dr. Franjo Bučar.

OKRUŽNICA SVIM HRVATSKIM SOKOLSKIM ŽUPAMA.

I.

Na glavnoj skupštini H. S. S. držanoj dne 9. ožujka 1919. ustanovljeno je, da većina hrvatskih sokolskih organizacija — župa ili društava — nije počela još da funkcionira, akoprem je evo već više od četiri mjeseca proteklo od onog časa, odakle nam je svanuo dan naše državne samostalnosti.

Već su i prije rata neke sokolske organizacije zaspale, još više ih je zaspalo tečajem rata, pa se sada u prvom redu mora ustanoviti, koja sokolska društva još postoje, a koja su silom prilika usnula, a da se više ne probude.

Da to ustanovimo, umoljavamo bratsku sokolsku župu, da mi prije svega izvoli odmah priobćiti, koja su se društva doslele konstituisala, a zatim da izvoli smjesta pozvati sva užupljena društva, koja to do sada nisu učinila, da u najkraćem roku sazovu svoje glavne skupštine, da izaberu upravni odbor, te da podnesu župi podatke o broju članova i inim prilikama.

Društva, koja u roku od mjesec dana tomu pozivu nedovolje, imadu se smatrati kao da su prestala opstojati, o čemu treba da se i ovo starješinstvo obavijesti.

Ovo se ne proteže na društva u okupiranom području.

II.

Na glavnoj skupštini H. S. S. držanoj dne 9. ožujka 1919. izabrano je na tri godine nakon uloženog prosvjeda protiv legitimiteta skupštine po bratskim župama »Vojvode Hrvoje« i »Bana Paližne«, u prisutnosti zastupnika devet bratskih župa ovo savezno starješinstvo: starješinom dr. Lav Mazzura, prvim zamjenikom starješine Josip Hanuš, a drugim dr. J. Pošćić prvim tajnikom Ante Malović, a drugim Stjepan Benčić, prvim blagajnikom Fran Sušnić, a drugim Hrvoje Harambašić, urednikom dr. Franjo Bučar i arkivarom Ivan Ulčnik.

Akoprem su nakon obavljenog izbora neki izabrani članovi starješinstva izjavili, da izbora ne primaju, što međutim glavna skupština nije uzela na znanje, ipak je novo izabrano starješinstvo primorano da preuzme vodstvo saveznih posala, da bude tako djelovanje Saveza omogućeno do naredne glavne skupštine, koja se prema zaključku skupštine od 9. ožujka 1919. ima sazvati u roku od dva mjeseca, da se u njoj obavi izbor novog starješinstva.

Sadanje će starješinstvo nastojati, da provede zaključke

prošle glavne skupštine u pogledu predradnje za narednu skupštinu. Ono će pripremiti materijal, na osnovu kojeg će biti moguće glavnoj skupštini stvarati zaključke, štono će biti odraz mišljenju cijeloga hrvatskoga sokolstva.

Na prošloj glavnoj skupštini prihvaćeno je: Hrvatski sokolstki savez na glavnoj skupštini, obdržavanoj dana 9. ožujka 1919. zaključuje, da načelno potpunoma usvaja misao ujedinjenja srpskog, hrvatskog i slovenačkog sokolstva u jednu jedinstvenu organizaciju.

Ovlašćuje se starješinstvo H. S. S., da nakon predhodnog saslušanja župa i društava provede sve predradnje, nužne za ostvarenje ove zajedničke sokolske organizacije, te da na narednoj skupštini H. S. S. iznese gotovu osnovu na prihvāt.

Do ožitvorenja jedinstvene organizacije imaju ostati ne-dirnute sve dosadašnje sokolske organizacije.

Da ovo provedemo, molimo sve bratske sokolske župe i sva bratska sokolska društva, da ovo provizorno starješinstvo u njegovoj zadaći, u njegovom organizatornom i pripremnom radu izdašno podupru.

Dr. Lav Mazzura
starješina

Ivan Malović
tajnik

ZAPISNIK

XI. redovite glavne skupštine »Hrvatskog Sokolskog Saveza« obdržavane dne 9. ožujka 1919. u Zagrebu u dvorani »Hrvatskog Sokola«. — Prisutni: Od starješinstva: starješina dr. Lazar Car, prvi zamjenik starješine Josip Hanuš, prvi tajnik dr. Bogdan Bradaška, drugi tajnik Ivan Ulčnik, prvi blagajnik Ante Malović, drugi blagajnik Fran Sušnić, zamj. blag. Hrvoj Harambašić, arkivar dr. Lav Mazzura, poslovodja dr. Grga Angjelinović, te vodja Vilko Mahorić. — Nisu prisutni drugi podstarješina dr. Gajo Bulat, te urednik Martin Pilar. — Zastupaju: župu »Bana Paližne« iz Zadra braća dr. Hugo Werk i Šimun Oštrić (bez punomoći); župu »Čanićevu« iz Amerike (Oakl. Cal.): brat Josip Hanuš (bez punomoći); župu »Fonovu« iz Zagreba: brat Dragutin Blesk, dr. Mijo Crkvenac, dr. Milan Dečak, Franjo Hrčić, dr. Ferdo Kalabar, te zamjenici: Viktor Heumer i Branko Palčić (svi uz punomoć); župa »Ljudevita Posavskog« iz Siska: braća dr. Martin Juranović i Ivan Grgić (bez punomoći); župa »Preradovićevu« iz Bjelovara: braća dr. Juraj Bocak, Tomislav Horvat, Marko Mohaček, dr. Dragan Novak i Milutin Urbany (uz punomoć); župu »Strossmayerovu« iz Osijeka: braća Tomislav Beljan, Krsto Dončević, Pavao Horvat, dr. Franjo Papratović i Rudolf Vajdl (uz punomoć); župu »Ante Starčević« iz Gospića: brat dr. Mile Miškulin (uz punomoć); župu »Tomislavovu« iz Amerike: brat dr. Franjo Bučar (bez punomoći); župu »Vojvode Hrvoja« iz Splita: braća Jošo Antuno-

vić, Mirko Buić, dr. Pavao Marinković, Bruno Montio i Petar Pavičić (uz punomoć); župu »Zrinjski« iz Karlovca: braća Vladimir Božović i dr. Božo Vinković (bez punomoći); župu »Zvonimirovu« iz Amerike: brat dr. Franjo Bučar (bez punomoći); župu »Imbrišimović« iz Požege: brat Vilko Mahorić (bez punomoći). — Nema ju zastupnike: župa »Frankopanska« iz Sušaka, župa »Gundulićeva« iz Dubrovnika, župa »Jelačićeva« iz Mitrovice, župa »Krešimirova« iz Sibenika, župa »Tvrtkova« iz Sarajeva, župa »Viševićeva« iz Mostara, i župa »Vitezovićeva« iz Volosko-Opatija. — Nadalje su prisutni: Od strane »H. S.« u Banjoj Luci braća Milan Kućinić i Vjekoslav Grgić; od Srpskog Sokolstva braća dr. Laza Popović, Rajić i Gj. Gavrilović; od redarstva nije nitko prisutan. — Starješina dr. Car otvara u pol 10 sati prije podne glavnu skupštinu, konstatira, da je zastupano 11 župa sa 30 delegata, dakle dovoljan broj, pa se skupština može održavati. Zatim stavlja upit, da li brat dr. Franjo Bučar može zastupati američke župe »Tomislavovu« i »Zvonimirovu«, a isto tako brat Hanuš »Čanićevu«, makar nemaju za to posebnih punomoći. Jednoglasno se prihvata. — Brat starješina pozdravlja poduljim govorom članove glavne skupštine i razlaže političke prilike, pod kojima je Sokolstvo kroz dužno vrijeme, onamo od posljednje savezne skupštine u Karlovcu, moralo da radi. Naročito ističe uspjeh pregovora saveznog starješinstva sa zastupnicima slovenskog i srpskog sokolstva u predmetu ujedinjenja u sokolski savez Srba, Hrvata i Slovenaca. — Napokon predlaže, da se u zapisnik zadnje glavne skupštine, održavane 21. lipnja 1914. u Karlovcu ne čita, pošto je bio štampan u 7. broju »Glasnika hrvatskog sokolstva« od mjeseca srpnja 1914. Prima se jednoglasno. — Starješina pita, da li tom zapisniku ima prigovora. Pošto zapisniku prigovora nema, predlaže, da ga braća dr. Mazzura i dr. Papratović svojim potpisima ovjere. Prima se. — Brat starješina poziva brata tajnika, da pročita tajnički izvještaj. — Tajnički izvještaj čita br. dr. Bradaška. — Starješina pita, da li tajničkom izvještaju ima prigovora. — Brat dr. Maček prigovara, da u izvještaju nije objašnjeno, kako je uspjela konferencija za ujedinjenje srpskog, hrvatskog i slovenačkog sokolstva u jedan savez. Nadalje, da se ne vidi, da li su utamačenja na konferenciji bila definitivna ili nisu. Nakon kratkog razjašnjenja brata starješine, da će to pitanje doći danas na dnevni red, odustaje brat dr. Maček od svog prigovora. — Skupština prima tajnički izvještaj na znanje. — Starješina poziva brata blagajnika, da pročita blagajnički izvještaj. Čita ga brat Sušnić. — Brat dr. Papratović pita, što će biti sa svotom od 7986 K, koju dužuju društva na članarini. Brat dr. Miškulin predlaže, da se to pitanje uredi do naredne glavne skupštine i to tako, da se od društava, koja mogu pla-

titi, utjera, a dug onih društava, koja ga nikako ne mogu uplatiti, kao i od takovih društava, koja uopće ne postoje, da se otpiše. Prihvaća se. — Brat starješina pita, da li se blagajnički izvještaj prima na znanje. Prim se jednoglasno. — Brat starješina poziva pročelnika nadzornog odbora brata dra. Vinkovića, da pročita izvještaj nadzornog odbora. — Brat dr. Vinković čita izvještaj i moli, da se na temelju toga podijeli upravnom odboru i braći blagajnicima apsolutorij. Prima se jednoglasno. — Brat dr. Vinković predlaže u ime nadzornog odbora, da se molbe H. S. u Gjurgjevcu za otpis dužne članarine od 20 kruna 255 fil., te H. S. u Vukovaru za otpis duga od 171 K 13 fil. odbiju. — Brat dr. Papratović objašnjava, da H. S. u Vukovaru imade veću imovinu, pa da bi svoj dug mogao podmiriti. Stoga predlaže, da se taj predmet za sada skinе s dnevnčki izvještaj. Nakon toga neka savezno starješinstvo na narednoj glavnoj skupštini iznese predlog, ima li se rečena svota noга reda, pa da se društvo pozove, da podnese svoj blagajotpisati ili ne. Prima se jednoglasno. — Brat starješina izvješćuje, da je starješinstvo bratu dru. Angelinoviću pomoglo za vrijeme njegovog interniranja svotom od 400 K, pa predlaže, da se ta svota otpiše. Prima se jednoglasno. — Brat starješina poziva brata vodju, da pročita svoj izvještaj. Brat vodja Mahorić javlja, da nije znao za saziv glavne skupštine, uslijed česa nije mogao ni da priredi svoj izvještaj. Kaže, da se skupština saveznog prednjačkog zbora nije mogla održavati, pošto nije bio prisutan dovoljan broj župskih vodja. Ističe, da se je poslije zadnje skupštine u Karlovcu održavao savezni prednjački tečaj, koji je međjutim prije svršetka oblast zabranila. Žali, da je izabran novi tehnički odbor, o kojem se izboru nije njega pitalo, a ni obavjestilo. — Brat starješina odgovara bratu Mahoriću, da je izbor privremenog tehničkog odbora uslijedio iz nužde, pa se nije mislilo brata Mahorića time možda omalovažiti. Pita, da li se izvještaj brata vodje prima na znanje. Prima se jednoglasno. — Brat starješina predlaže, da se o 7. točki dnevnoga reda, t. j. o predlogu starješinstva glede ujedinenja sokolstva povede konferencija i uslijed toga da se prekine skupštinu. Prima se. — Za vrijeme stanke pogostio je H. S. u Zagrebu članove skupštine hladnim doručkom. Sama konferencija trajala je od 11 sati prije podne do 1 sat poslije podne. Brat starješina pozivlje u četvrt na 2 članove na nastavak glavne skupštine. Konstatira, da odbor, koji je izabran u konferenciju u svrhu sastava rezolucije o 7. točki dnevnoga reda, nije tu rezoluciju još dogotovio, pa predlaže, da se predje na narednu točku dnevnoga reda t. j. na izbor starješinstva. Prima se. — Brat starješina imenuje za skrutatore braću dra. Josipa Reberskoga i dra. Vladimira Mačeka. Prigodom skrutinija je ustanovljeno, da je brat dr. Car kao starješina dobio 18 gla-

sova, a brat dr. Mazzura 17. Pošto je radi jedne glasovnice nastao spor, jer da nije bila kod glasovanja, izjavljuje brat dr. Angjel'nović, da ovaj izbor ne smatra valjanim i da će protiv njega uložiti protest, pa predlaže u ime župe »Bana Paližne«, da se skupština zaključí, a nakon mjesec dana nova sazove. Ovom se predlogu pridružuju i izaslanici župe »Vojvode Hrvoja«. Nakon rasprave o tom predlogu, u kojoj sudjeluju braća dr. Angjelinović, dr. Papratović i dr. Vinković, stavlja starješina na glasovanje, ima li se skupština nastaviti ili ne. Sa 16 protiv 7 glasova bude zaključeno, da se skupština nastavi, a izbor starješinstva ponovno obavi. — Brat dr. Angjelinović izjavljuje u ime župe »Bana Paližne«, da valjanost daljnje skupštine ne priznaje. Njegovu se predlogu pridružuju i izaslanici župe »Vojvode Hrvoja«. Brat Novak izjavljuje u ime župe »Preradovićeve«, da se izaslanici te župe sa skupštine povlače i predlaže, da se nova skupština što skorije sazove. — Brat starješina zaključuje skupštinu. — Iza toga se je razvila živahna rasprava o nastavku skupštine. Ustanovljeno je, da je zastupano još 9 župa sa dovoljnim brojem delegata, prema tomu da se skupština može nastaviti. -- Br. starješina nastavlja skupštinu, te određuje novi izbor sav. starješinstva, a za skrutatore imenuje braću dra. Bradašku i Dončevića. — Nakon obavljenog skrutiñija proglašuje starješina rezultat izbora. Glasovalo je u svemu 20 članova. Izabrani su starješinom dr. Lav Mazzura, (s 15 glasova), prvim zamjenikom starješine Josip Hanuš (sa 17 glasova), drugim zamjenikom starješine dr. Ivan Pošćić (sa 16 glasova), drugim tajnikom brat Benčić (sa 13 glasova), prvim blagajnikom Fran Sušnić (sa 12 glasova), a drugim blagajnikom Hrvoja Harambašić (sa 12 glasova), arkivarom dr. Bradaška (sa 16 glasova) i urednikom dr. Bučar (sa 19 glasova). Između braće Malovića i Ulčnika za prvoga tajnika potreban je uži izbor. — Braća dr. Mazzura, Hanuš i dr. Bradaška otklanjaju čast, koja im je izborom dopala. Brat Ulčnik izjavljuje, da ne prima nikakav izbor u starješinstvo, te da svoje glasove ustupa bratu Maloviću. Brat dr. Dečak obrazlaže, da izbor u sokolski odbor nije samo čast, nego i sokolska dužnost, pa predlaže, da se ni jedan otklon ne primi na znanje. Ovaj se predlog jednoglasno prihvaća. — Brat dr. Bradaška izjavljuje, da on mora ostati kod svoje zahvale, ujedno predlaže da se između braće Malovića i Ulčnika ne obavi uži izbor, nego da ih skupština per acclamationem izabere, i to: brata Malovića prvim tajnikom, a brata Ulčnika arkivarom. Brat dr. Dečak predlaže, da se brata dra. Cara, radi njegovih vanrednih zasluga za sokolstvo i radi njegovog mnogogodišnjeg rada kao starješina H. S. S. izabere prvim začasnim starješinom H. S. S. Prima se jednoglasno. — Brat dr. Car kaže, da takove časti ne može primiti, jer da nije pred-

vidjeno u pravilima. Iza kratke rasprave o tom, prima dr. Car taj izbor i zahvaljuje se kratkim govorom na podijeljenoj časti. Pošto brat dr. Car ne želi dalje voditi skupštinu, preuzeo je na se tu dužnost prvi zamjenik starješine brat Josip Hanuš. Brat Hanuš pozivlje odbor za sastav rezolucije, da rezoluciju podnese glavnoj skupštini. Brat dr. Miškulin čita odborovu rezoluciju, koja glasi: »H. S. S. na glavnoj skupštini, održavanoj dne 9. ožujka 1919. zaključuje, da načelno potpuno usvaja misao ujedinjenja srpskog, hrvatskog i slovenskog sokolstva u jednu jedinstvenu organizaciju. Ovlašćuje se starješinstvo H. S. S., da nakon predhodnog saslušanja župa i društava provede sve predradnje nužne za ostvarenje ove zajedničke sokolske organizacije, te da na budućoj glavnoj skupštini H. S. S. iznese gotovu osnovu na prihvata. Do oživotvorenja jedinstvene organizacije imaju ostati nedirnute sve dosadašnje sokolske organizacije.« — Brat dr. Maček predlaže na prihvata prijašnju rezoluciju župe »Fonove«, koja glasi: »H. S. S. imade ostati u svojem dosadanjem djelokrugu i djelovanju. H. S. S. spreman je stupiti u pregovore s legalnim zastupnicima ostalih jugoslavenskih sokolskih organizacija glede osnutka zajedničke jugoslavenske sokolske reprezentativne organizacije.«

Brat dr. Car predlaže na prihvata stanovište, koje je zaključeno na konferenciji izaslanika sokolskih saveza Hrvata, Srba i Slovenaca dne 26. siječnja 1919., t. j., da se odmah odobri ujedinjenje H. S. S. u jedinstvenu sokolsku organizaciju Srba, Hrvata i Slovenaca sa sjedištem u Beogradu, a da dosljedno tomu H. S. S. prestaje odmah djelovati. Predsjedatelj određuje glasovanje. Pita, koja su braća za prihvata rezolucije predložene po bratu dru. Miškulinu. Ustaje većina. — Nakon toga pozivlje onu braću, koja su protiv te rezolucije. Ustaje manjina. — Prema tomu proglašuje rezoluciju dra. Miškulina prihvaćenom, uslijed česa nema potrebe, da se glasuje o rezoluciji dra. Mačeka i o predlogu dra. Cara. — Brat dr. Vinković predlaže, da novo savezno starješinstvo pripravi sve nužno u smislu prihvaćene rezolucije i da se za 6—8 nedjelja sazove glavnu saveznu skupštinu. — Braća dr. Papratović i dr. Juranić predlažu, da se ponajprije pozovu sve župe, da na temelju izvještaja svojih društava podnesu savezu svoje predloge, iz kojih se može pouzdano zaključiti, kakvoğa je mišljenja članstvo hrvatskog sokolstva, jer da riješenje ovako važnog pitanja, kao što je sjedinjenje sokolstva, ima da dodje odozdo, a ne da se dekretira odozgo. Prihvaća se jednoglasno. — Pošto je dnevni red bio iscrpljen, a predloga više nije bilo, zaključuje predsjedatelj prvi zamjenik starješine brat Josip Hanuš glavnu skupštinu u pola 5 poslije podne.

TAJNIČKI IZVJEŠTAJ HRVATSKOG SOKOLSKOG SAVEZA

pročitán na glavnoj skupštini dne 9. ožujka 1919.
za godinu 1914.—1919.

Posljednja skupština »Hrvatskog Sokolskog Saveza« u Karlovcu dne 21. lipnja 1914. svršila se je time, da se je radi prigovora proti Prednjačkom zboru Saveza i zbog toga uslijedile demisije vodje brata Mahorića i cijelo Starješinstvo Hrvatskog Sokolskog Saveza zahvalilo. Pri tom je bilo zaključeno, da se već za mjesec dana ima obdržavati izvanredna glavna skupština, na kojoj se ima izabrati novo starješinstvo, a dosadanje da vodi dotle poslove i da iznese pred skupštinu bilancu ne samo blagajničku, nego i cjelokupnog Saveznog imutka. —

Nu još prije nego se je ta skupština mogla sazvati, nastupili su sudbonosni događaji u našoj domovini.

Austro-Ugarska monarhija navjestila je 26. srpnja 1914. Srbiji rat, a skoro na to razbuktkio se je velike svjetski ratni požar, veći no ikada prije što svijet postoji, i koji je trajao preko četiri godine. Već na početku rata obustavljeno bje banskom naredbom djelovanje u svim društvima, zabranjeno svako sastajanje i proglašen prijeki sud; te je tako i Hrvatsko Sokolstvo moralo zatvoriti svoje gombaone i obustaviti sav svoj društveni rad. Kobne bijahu te godine, kako za cijeli hrvatski narod, tako i za naše Sokolstvo. Nu ako i nismo mogli golemu tu svjetsku konflagraciju i sve one strahote i krvoločva rata zapriječiti, to smo idejno ostali mi Sokoli kakovi smo i bili, pače smo jače no kada prije osjetili ropski naš položaj u okovima barbarske monarhije, te smo se sa svim silama naše duše želili oteti iz tog očajnog stanja i pouzdano nadali, da ćemo iza željno očekivanog sloma naših ugnjetivača doživiti bolju i sretniju budućnost: našu potpunu slobodu i ujedinjenje troimenog, a ipak jednog naroda.

Medjutim smo prostorije Saveza u Gundulićevoj ulici broj 26 i nadalje zadržali, znajući dobro, da povoljnije i jeftinije ne ćemo tako lahko dobiti, ako budemo ipak jednom na ponovni život uskrišeni.

Na žalost nam je ali naš stanodavac »Hrvatska tiskara«, čiji podstanari smo bili, stan otkazala, jer, da iste prostorije nužno treba za skladište papira. I tako smo se morali sa svim našim inventarom izseliti, ipak samo na tavan iste kuće, gdje nam je »Hrvatska tiskara« ostavila i nadalje besplatnu porabu našega dosadanjega tavana, da u njemu sve naše stvari pohranimo. Na toj usluzi neka bude i na ovom mjestu »Hrvatskoj tiskari« izrečena naša najsrdačnija hvala. Nekoje dragocjenije predmete pohranili smo pako dobrotom brata Martina Pilara kod njega, kojemu takodjer na toj susretljivosti najtoplije zahvaljujemo.

Članovi Starješinstva Saveza, sa još nekojom braćom Zagrebačkog Sokola, sastajali bi se redovito jedanput na tjedan po raznim gostionama, da sa uzrujanom napetošću prate sve događaje i sve faze i peripetije toga golemoga rata, da se međusobno u budnoj svijesti uzdrže i tješe, i da nijete onu svetu vatru sokolskih ideala, za koju smo bili uvjereni, da će iz nje ako Bog da, ipak jednom sinuti sunce bolje budućnosti našega naroda. Bila su doista takova vremena, da je već i jedan takav sastanak značio nekakovo junačтво.

U početku bili su ti sastanci bez prisuća našeg starješine dra. Cara i to s razloga, što je on oblasno bio najprije strpan u zatvor kao veleizdajnik, a kasnije doduše pušten, ali interniran na svom posjedu u Zlataru. Ovo interniranje trajalo je oko godine dana, a za to vrijeme pohađjala su ga braća od starješinstva, a tim posjetima priključili se i neki drugi sokoli. Ističemo, da se je na pomenutim sastancima razvilo živo dopisivanje sa onom braćom, koja su bila na ratištima i u zarobljeničtvu, i željno smo očekivali vijesti sa ratišta, koja su našoj ideji pogodovala, te koje su nam braća: Malović, Schwarzwald, Lotzky, Škendrović, Kubiček i drugi na zgodan način dojavljivali. —

Medjutim se je uspjeh rata u godini 1918. naročito zahvatom Sjedinjenih Država Sjeverne Amerike odlučno priklonio antanti, i tako su se lanci našega ropstva stali lomiti i prosijavalo nam je sunce našega oslobodjenja. — Kada već govorimo o našem oslobodjenju iz austro-ugarskog jarma ne možemo, da se kod toga ne sjetimo one braće sokolova, koji su vojnu službu vršili u bivšoj austro-ugarskoj mornarici. Ti junaci shvatiše ponajbolje sokolsku misao. Oni su svojom propagandom širili nezadovoljstvo i otpornost u mornarici, što je konačno dovelo do mornarske pobune u Puli i Kotoru.

Ove pobune mnogo nahudiše austro-ugarskoj vojnoj snazi, te pokazaše antanti slabe strane koruptivne, a danas mrtve države. Istina, da su nekoji od ovih junaka platili to i glavama, proliše svoju krv, ali iz te krvi izvinuo se je plamen slobode Srpskog, Hrvatskog i Slovenačkog naroda. Ovaj rezultat njihovog mučeničtva najdivnija im je plaća, a naša je dužnost, da ih zadržimo u dubokoj uspomeni, pa da njima kliknemo: Vječna im slava!

Napokon, kako je poznato, naš hrvatski sabor 29. listopada 1918. proglasio je razriješene svih veza, koje su nas spajale sa Austro-Ugarskom monarhijom, izrekao našu slobodu i nezavisnost.

24. studenoga bude zaključeno jedinstvo države Srba, Hrvata i Slovenaca, a 1. prosinca bude to jedinstvo države pravovaljano proglašeno.

Kod proslava svih tih prigoda sudjelovala su hrvatska

sokolska društva, te tako doživismo faktično ostvarenje sokolske misli, na koju smo kroz desetljeća teško ali strpljivo čekali.

Nješto već i prije toga dignuta je naredba, koja je društvima zabranjivala djelovanje, a starješinstvo Hrvatskog Sokolskog Saveza, moralo se je u prvom redu pobrinuti za prostorije u kojima da započne sa svojim radom. Posredovanjem brata Martina Pilara, koji je ujedno predsjednik u Društvu Hrvatskih inženjera i arhitekta, dobili smo susretljivošću toga društva jednu sobu na Zrinjskom trgu br. 17, I. kat, kamo smo se preselili početkom studenoga prošle godine. Samo starješinstvo se je ujedno koopcijom popunilo kako slijedi: Starješina dr. Lazar Car, I. podstarješina Josip Hanuš, II. podstarješina dr. Gajo Bulat. Na mjesto umrvšeg tajnika Josipa Rumbolda bude koaptiran dr. Bogdan Bradaška. Drugi tajnik bi Ivan Ulčnik kao i do sada. Urednik Martin Pilar, kao i do sada. Blagajnici br. Fran Sušnić kao i do sada, samo smo još uzeli novoća blagajnika na mjesto brata Ante Malovića, koji je za onda bio još u vojništvu, brata Hrvoja Harambašića i nadalje još sa novim članovima braćom dr. Lavom Mazzurom i dr. Franjom Bučarom i Grgom Andjelinovićem popunili prazna mjesta iza Eug. Vukića, koji se međjutim izselio iz Zagreba i br. Vaclava Antona, koji je na žalost međjutim umro. Za privremenog vodju koaptiran je brat Mirko Buić, a u tehnički odbor braća: Radoslav Mužević, dr. Josip Reberski, Branko Palčić, Ferdo Krizmanić i Dragutin Šulce, te Janko Dobričević i Viktor Škendrović. Skoro na to povratio se je iz vojništva u Zagreb i dosadanji prvi naš blagajnik brat Ante Malović, koji je tako u starješinstvu Saveza ponovno zauzeo svoje mjesto.

U nastojanju, da udovoljimo najprećoj potrebi u mladoj našoj državi, pozvali smo okružnicom sva naša društva, da ustrajaju mjestne »Hrvatske straže Narodnoga Vijeća SHS.«, da se predusretne plaćkanju i uzdrži red. »Hrvatski Sokol« u Zagrebu prvi je međjutim i sam nastojanjem starješine brata dra. Lava Mazzure takovu Sokolsku stražu ustrojio, te smo uredjenje iste i ostalim kao uzor preporučili. Sokolske straže su u istinu u nekojim mjestima i po provinciji ustrojene. Nekoja društva su zamolila Starješinstvo Saveza, da posreduje kod vojnih oblasti, da im se dade oružje i municija, nu to starješinstvu ni ujednom slučaju nije uspjelo, jer nam se je reklo, da su u dotičnim mjestima već izaslana vojna odjeljenja i da ona tamo uzdržavaju mir i poredak.

Dne 26. siječnja o. g. sastala su se predstavništva »Srpskog Sokolskog Saveza, Sokolske slovenske zveze i Hrvatskog Sokolskog Saveza u Maloj dvorani Narodnog Vijeća u Zagrebu, te su tamo zaključili, da se sva tri Sokolska Saveza stope u jedno zajednički pod imenom »Sokolski Savez Srba, Hrvata i Slovenaca«. Izabrano je ujedno privremeno Starješin-

stvo kao Akcioni odbor novoga Saveza sa sijelom u Beogradu i prihvaćene su još mnoge rezolucije, koje idu za reformom i usavršenjem toga našega novoga zajedničkoga Saveza. Dakako, da je pridržano glavnim skupštinama, pak po tome i onoj Hrvatskog Sokolskog Saveza, da ta utanačenja po volji odobri.

Na pojedine upite pojedinih društava glede nabave gombalačkog odijela, ne možemo na žalost za sada dati drugi odgovor, nego da će trgovinu sa sokolskim potrebštinama vjerojatno opet nastaviti brat Branko Palčić, kada mu bude to moguće, te se neka stoga na njega obrate. Isto tako nemogućmo udovoljiti svim narudžbama glede sokolskih edicija i drugih stvari i to iz čisto tehničkih razloga. — Sve savezne stvari nalaze se, kako bje već spomenuto, na tavanu natrpane, te je gotovo nemoguće sve to potražiti, a uvođenje sokolske kancelarije, gdje bi bilo opet sve u prijašnje svoje pregledno stanje postavljeno, posve je nemoguće, uslijed velikoga pomankanja stanova u Zagrebu. Stoga molimo i na ovom mjestu da se to uvaži.

Koliko je hrvatskih sokola za vrijeme rata poginulo; da li na bojnim poljanama, u tamnicama ili kako drugačije, to na žalost ne znamo; nu nemila nam smrt ugrabi iz same sredine Starješinstva Saveza dvojicu. Dne 18. veljače 1917. umre naš vrli i zaslužni, od osnutka »Hrvatskog Sokola« u Zagrebu član širom domovine dobro poznati glumački umjetnik i slavni komik brat Vaclav Anton. On je zadnje svoje godine, kad je bio nepravedno sa hrama naše Talije, gdje mu je bila duša, maknut, Saveza. I ako njegov zamjerni trud nije bio u javnosti tako poposvetio sve svoje vrijeme sokolskom radu u Starješinstvu znat, bio je savjestan i požrtvovan, a poticao je iz najveće ljubavi prema ovom našem gojenčetu Sokolu. — Ne dugo iza toga položismo u hladni grob i prvoga našega tajnika, idealnog sokola i zanosnog rodoljuba, brata Josipa Rumbolda. U obim zgodama oprostili su se od pokojnika nadgrobnim slovom braća: dr. Car i Hanuš. Obojici neka bude i na ovom mjestu izrečena na njihovu trudu naša najtoplija hvala, i ostalo im u sokolskim krugovima trajna i svjetla uspomena. — Slava im!

Još da izvjestimo o nečemu, što se je stvorilo, ne doduše zaslugom Hrvatskog Sokolskog Saveza, nego snagom same sokolske ideje, a to je:

Nekoliko oduševljenih rodoljuba, većinom Sokola, namišu u ovom velikom narodnom pokretu, da dadu svojim sokolskim idejama time oduška, da formiraju četvu, koja će po načinu srpskih komita pohrliti u Medjumurje sa nakanom, da upravo žrtvuju svoje mlade živote za oslobodjenje toga našega čistoga hrvatskoga naroda, koji je tako dugo stenjao u mađarskom ropstvu. Na čelo tog pokreta staviše se brat Medin, vodja

Hrvatskog Sokola u Budvi u Dalmaciji i njegov prijatelj i drug Ljuba Jovanović. Plamena riječ ovih oduševljenih borioaca za slobodu, prikupila je u istinu lijepu kitu samih zanosnih mladića, koja je krenula u oči Božića preko Drave. U prostorijama Hrvatskog Sokolskog Saveza sakupljali su se danomice kroz dva mjeseca na dogovore i pripreve. — A prije nego odoše, zatražiše od Starješinstva Saveza neku moralnu ovlast, da mogu krenuti u boj pod sokolskim imenom, uz priznanje i u neku ruku blagoslov Hrvatskoga Sokolskoga Saveza. — Što smo im i drage volje pismeno izdali. Njihove brojne žrtve služiti će im svakako na čast, ali i na čast sokolskoj ideji, koja ih je na taj junački podhvat potakla i oduševila. Nu na žalost je i ovdje slava i zasluga tražila svoje žrtve, i tako padoše, ovaj puta u istinu na polju slave braća sokoli medjumurski legionari: Slavko Podešva, Milan Kovačić, Veljko Popović i Simo Vujačić. U ime Hrvatskog Sokolskog Saveza, a i u ime cijeloga zahvalnoga naroda kličemo im: Vječna slava junacima!

U pogledu rada hrvatskih sokolskih društava i župa ne možemo ništa opširnijeg izvijestiti. Taj rad je zapravo počeo tekar početkom ove godine.

U prvi mah nisu društva imala svojih prostorija, jer su te prostorije svagdje bile sa vojskom zapremljene. Sprave su bile oštećene, odijela nije dostatno bilo. Tako početkom ove godine počeo je rad pjeđinih društava i župa, koji se je u glavnom sastojao iz okupljanja članstva, obdržavanja glavnih skupština, a počelo se je i sa tehničkim radom.

Neka su društva zaključila ujedinjenje sa istomjesnim srpskim sokolskim društvom. Društva u Zagrebu, Vukovaru i Bjelovaru izvijestila su, da do sada na žalost nisu uspjela.

Konačno nam je izreći našu najusrdniju hvalu i svem našem zagrebačkom patriotskom novinstvu, napose »Obzoru«, »Hrvatu«, »Jutarnjem Listu«, »Narodnoj Politici«, »Novostima«, »Novom Vremenu«, koje su naše pozive i objave uvijek sa najvećom pripravnošću objelodanivale.

Isto tako moramo istaknuti, da su nam uprave novina »Primorske Novine« iz Sušaka, »Narodni List« iz Zadra, »Nezavisnost« iz Bjelovara, »Novo Doba« iz Splita, »Banovac« iz Petrinje, »Jug« i »Hrvatska Obrana« iz Osijeka, »Volja Naroda« iz Varaždina, redovito i besplatno šiljali svoje brojeve, akoprem nismo mogli, da im to uzvraćamo našim listom, koji za sada ne izlazi.

Stoga ovim upravama izrazujemo našu najtopliju zahvalu.

Završujući ovo tajničko izvješće, molimo bratsku glavnu skupštinu, da ga izvoli do znanja primiti.

Ivan Ulčnik,
II. tajnik H. S. S.

BLAGAJNIČKI IZVJEŠTAJ.

Neka mi bude dopušteno, da Vas ukratko izvjestim o našem imućstvenom stanju. Velim u kratko s razloga toga, što je kod posljednje glavne skupštine, koja se obdržavala u Karlovcu dne 21. lipnja 1914. primljen blagajnički izvještaj, no uz jednu opasku.

No međutim, kako nam je svima poznato, bi proklamirano ratno stanje i time bi sokolski rad obustavljen, potisnut u pozadinu. Prvi blagajnik, brat Malović, bijaše mobilizovan, a ja sam tada preuzeo od njega blagajničke agende, koje sam također morao već isti dan na večer predati podstarješini bratu Hanušu, pošto sam ja morao otputovati na dulje vrijeme službeno u provinciju. Kad se nakon cca. 2 mjeseca vratih u Zagreb, preuzeh ponovno blagajničke agende od br. Hanuša. Tad se odmah bacih na posao. Molio sam svog druga i prijatelja, brata Harambašića, da mi pomogne oko sastavljanja naše sveukupne inventure, kojem se pozivu on kao dobar Sokolaš i od srca odazvao. Radili smo dnevno poslije naših službenih uređovnih satova i to od 8 s. na večer pa do 11—12 sati noću, kroz cca. 2 mjeseca, pa smo tad, hvala Boгу, svršili taj upravo ogroman posao. Napravili smo naime temeljitu inventuru, kakovu H. S. S. nije valjda još nikada posjedovao. Uslijed toga sam slobodan umoliti slavnu skupštinu, da izrazi zapisnički hvalu br. Harambašiću, koji me je upravo svojski potpomagao u tom radu. Nadalje primjećujem, da mi je i br. Pilar išao tom prilikom na ruku, pripomogavši me kod procjenjivanja pojedinih predmeta, u čem je on bio svakako bolje informiran, nego ja. Hvala mu!

Na temelju gore spomenute inventure, sastavio sam konačnu razmjernu, t. j. prema stanju od 31. prosinca 1914., nadajući se, da će ratno stanje nabrzo prestati, pa ćemo moći ponovno pristupiti k ozbiljnom radu. No nade me prevariše. Rat još uvijek nije prestao, pa je tako moja razmjera imala više informativni i interni karakter. Tako sam poslije toga pravio svake godine novu razmjernu, kao i račun porasta i sniženja imovine uz neke male promjene, pa predmjevam, da će slavna skupština dopustiti, da joj pročitam račun razmjere, kao i račun porasta i sniženja imovine samo od 31. prosinca 1918., (dok si prijašnje razmjere može svaki ovdje kod mene po volji pregledati, kao i specificiranu inventuru, te račun dužnika i vjerovnika). —

Fran Sušnić,
II. blagajnik H. S. S.

AKTIVA
Razmjera

od 31./XII. 1918.

PASIVA

	K	fil.	K	fil.
1. Blagajna		05	163	05
2. Uloži		56	12084	56
Izvanredna pričuva	9342	06		
Pričuva za medjun. natjecanja	595	10		
» prednjake	142	93		
Prolazni novac	2004	47		
3. Edicije		48	1417	48
4. Remenje		—	64	—
5. Predumovi		—	430	—
6. Razni dužnici		52	9738	52
Privatnici na glasnik i oglase	1756	64		
Sokolska društva	7981	88		
7. Razni račun		—	9	—
8. Našastar		—	3750	—
9. Znakovi		—	625	—
10. Kalendari		—	12	—
11. Glasnik H. S. S.		40	84	40
			28378	01

 1. Imovina . . . . .
 Sniženje imovina . . . . .

 K . . . . .
 fil. . . . .

 K . . . . .
 fil. . . . .

 K . . . . .
 fil. . . . .

 K . . . . .
 fil. . . . .

 K . . . . .
 fil. . . . .

porasta imovine
Račun sniženja i

	K	fil.	K	fil.
1. Dužnici		64	2379	64
Sokolska društva, otpis 1914.	1910	64		
Priv. na glas. H.S.S. otpis 1914.	469	—		
2. Poštarina		58	41	58
3. Troškovi		57	1559	57
Place i stanarina	700	—		
Razne uredske potrebstine	859	57		
			3980	79

 1. Kamati uložaka . . . . .
 2. Znakovi . . . . .
 3. Darovi i dop. inos . . . . .
 4. Edicije . . . . .
 5. Sniženje imovine . . . . .

 K . . . . .
 fil. . . . .

 K . . . . .
 fil. . . . .

 K . . . . .
 fil. . . . .

 K . . . . .
 fil. . . . .

 K . . . . .
 fil. . . . .

BLAGAJNA

Hrvatskog Sokolskog Saveza u Zagrebu.

ZAPISNIK

redovite glavne skupštine Hrv. Sokol. župe »Vojvode Hrvoje« obdržavane u prostorijama »Hrvatskoğa Sokola« u Splitu dne 16. marta 1919. — Prisutni: Od strane starješinstva župe braća: starješina dr. Gajo Bulat, blagajnik Marko Mikačić, a mjesto odsutnog tajnika dra. Grge Andjelinovića, kooptirani tajnik, zamjenik Marin Šegvić. Zastupana su društva: Split po starješini bratu dru. Vjekoslavu Ilašu, tajniku dru. Grgi Novaku i odborniku Marku Mikačiću. — Solin po starješini bratu dru. Mati Petrašiću i odbornicima braći Josipu Grđiću i Josipu Špercu. — Vranjic po starješini bratu Andriji Grgiću i odborniku Blažu Mikeliću. — Sinj po starješini br. dru. Silviji Bulatu i vodji Nikoli Videku. — Makarska po podstarješini bratu Živku Alačeviću. — K. Sučurac po starješini Špiru Stipulinu i vodji Ivanu Alfireviću. — Kl. Stari po vodji bratu Ljubi Manoli. — Stobreč po podstarješini bratu Mati Plosni i odborniku Tomi Perasoviću. — Omiš po starješini bratu dru. Gjuri Mimici i vodji Šimunu Jagodiću. — Zapriječena su da pristupe, jer u okupiranom području, bratska društva u Jelsi, Starigradu, Hvaru i Visu. — Prisutan je i brat župski vodja Juraj Vrcan. — Predsjedatelj starješina brat dr. Gajo Bulat ustanovljuje, da je zakonit broj prisutnih članova, pozdravlja prisutnu braću skupštinare, sakupljene danas za prvi put poslije skoro pet teških i krvavih godina rata i izrazujuć nadu, da će na dojučoj skupštini pozdraviti i onu braću iz okupiranih krajeva, kojima sila jače od njihove volje, ne dopušta da danas budu medju nama, otvara skupštinu na 10½ sati prije podne. Prelazi se na pretresanje dnevnoga reda. — **I. Izvješća središnjeg odbora.** Predsjedatelj, brat starješina dr. Gajo Bulat ističe, kako se sadašnji odbor nalazi u nemogućnosti, da prikaže iscrpivo izvješće o društvenom radu poslije zadnje skupštine, jer su svi podaci, iz kojih bi se moglo izvješće iscrpiti, na početku rata bili dijelom zaplijenjeni od političke oblasti, dijelom izgubljeni, uslijed uapšenja brata tajnika dra. Andjelinovića. Uslijed toga nije mogao biti pročitan ni zapisnik zadnje skupštine, jer je i njeđa nestalo. — Pošto je pak društveni rad za vrijeme rata bio sasvim obustavljen, ne bi se imalo za to cijelo vrijeme ni šta izvjestiti. — Ne može ipak da ne spomene jednu važnu okolnost. — U svoje vrijeme bilo je odlučeno, da se god. 1914. obdrži svesokolski slet u Ljubljani, na kojemu se imala oživotvoriti misao ujedinjenja Srpskih, Hrvatskih i Slovenskih Sokola, iz kojih se imao ustrojiti Jugoslavenski Sokol. — Za taj su slet bile učinjene sve pripreme, ali su ga ondašnje oblasti u zadnji čas zabranile. — Ističe tu okolnost jedino da dokaže kako misao o Jugoslavenskom Sokolstvu nije nikla tek sada nakon sloma Austrije, nego je bila po-

krenuta još prije rata. — U savezu s time i obzirom na okolnost, da su se u zadnje doba sokolski krugovi počeli življe baviti pitanjem ostvaranja Jugoslavenskog Sokolstva, kao naravnom posljedicom narodnog ujedinjenja, predlaže bratskoj skupštini na prihvrat slijedeći z a k l j u č a k : 1) Sva Hrvatska, Srpska i Slovenska sokolska društva, kojima je vrhovna meta bila postignuće slobode i ujedinjenja troimenog naroda, čim je stvorena država S. H. S. ipso facto postaju Jugoslavenska sokolska društva. — 2) Dosljedno tomu Hrvatske, Srpske i Slovenske župe postaju Jugoslavenske sokolske župe, dok dosadašnji Hrvatski, Srpski i Slovenski sokolski Savezi postaju Jugoslavenski sokolski savez. — 3) Sjedište Jugoslavenskog sokolskog saveza ima biti Zagreb, do konačne odluke Jugoslavenskog sokolskog Saveza. — 4) Povjerava se starješinstvu Hrvatskog sokolskog Saveza, da obavi formalno stopljenje saveza, te da sporazumno sa starješinstvom Srpskog i Slovenskog sokolskog Saveza, sazove u Zagrebu prvu svečanu skupštinu Jugoslavenskog sokolskog Saveza. — 5) Prihvaćajući ovo stanovište, glavna skupština hrvatske sokolske župe »Vojvoda Hrvoje«, obdržavana u Splitu dne 116. marta 1919., jednodušno preinačuje dosadašnji naziv Hrvatske sokolske župe »Vojvode Hrvoje« u Jugoslavenska sokolska župa »Vojvode Hrvoje«. — 6) Pozivlju se Hrvatske, Srpske i Slovenske sokolske župe, da se pridruže ovom zaključku. — Skupština prihvaća oduševljenjem jednoglasno gornji zaključak

II. Odobrenje godišnjeg prinosa za pojedina društva. Nakon kratke rasprave jednoglasno se zaključuje, da do konačnoga uređenja današnjih prilika i uređenja valute, ostane dosadašnji prinos od K 20.— za svako društvo. — Na predlog brata dra. Petrašića odlučuje se oprostiti stobrečki sokol, obzirom na njegove nepovoljne financijske prilike, od plaćanja godišnjeg prinosa. — **III. Biranje novoga odbora.** Jednoglasno bivaju birani brat dr. Gajo Bulat starješinom, braća dr. Gjuro Mimica i Petar Dančević podstarješinama, brat Marin Šegvić tajnikom, i brat Marko Mikačić blagajnikom. — Na predlog prednjačkog zbora, potvrđuje se imenovanje brata Jure Vrcana župskim vodjom i braću Šimuna Jagodića i Ljuba Manolu njegovim zamjenicima. — **IV. Biranje trojice revizora.** Revizorima bivaju jednoglasno birani braća Dujam Mikačić, Vjekoslav Fulgosi i Josip Baumüller. — **V. Eventualija.** Brat dr. Petrašić predlaže, da centralna oveća sokolska društva u podesnim mjestima svoja okoliša putem izleta malih odjela (desetak sokolaša) pripomognu kod obnove prijašnjih sokolskih društava i osnivanja novih, da provedu najintenzivniju agitaciju za sokolsku misao i za Jugoslavenstvo, da tom zgodom upućuju narod o položaju i izgledima za našu državu te uznastoje oko osnivanja štionica (pretplatom na novine i nabavom knjiga)

u sokolskim društvima na ustuk općenite zaraze krčama, što skupština prihvaća jednoglasno. — Prednjački zbor predlaže, da se starješinstvo župe obrati nadležnim oblastima, neka naredi, da u svim pučkim školama bude uvedena sokolska gimnastika u čemu će pojedina sokolska društva prama raspoloživim silama dolaziti u susret školama, napose pak neka se preporučiti ravnateljstvima škola, da se školska mladež muškog i ženskog spola u što većem broju upiše u sokolski podmladak. Skupština prihvaća jednoglasno. Pošto se nitko više ne javlja za riječ, predsjedatelj diže skupštinu na 12 sati. — Starješina : dr. G a j o B u l a t, v. r. — Tajnik-zamjenik : Š e g v i ć, v. r.

Hrvatskom sokolstvu! Izabran na posljednjoj glavnoj skupštini Hrvatskog Sokolskog Saveza ponovno redaktorom saveznih sokolskih edicija, preuzeo sam ovu čast i dužnost provizorno do naredne glavne skupštine Hrvatskog Sokolskog Saveza, koja će urediti konačno i definitivno pitanje opstanka Hrvatskog Sokolskog Saveza, a prema tome i saveznog sokolskog glasila. Prema zaključku odbora Hrvatskog Sokolskog Saveza, izlaziti će savezno glasilo »Glasnik hrvatskog sokolskog saveza« zajedno sa »Sokolskim glasnikom«, zvaničnim organom sokolskog saveza Srba, Hrvata i Slovenaca. U jednu ruku naše materijalne prilike ne dozvoljavaju, da izdajemo posebni časopis u ovo teško vrijeme izdavanja edicija, a u drugu ruku bit će u ovakovom zajedničkom radu što više prilika, da se što bolje upoznamo sa sokolskim radom braće Srba i Slovenaca, i da se što više složimo u sveopćem našem cilju oko sjednjenja sveukupnog jugoslavenskog sokolstva. Umoljavaju se sva ona braća, koja su dosada svojim literarnim sokolskim prinosima kitila nekadanji naš časopis »Hrvatski Sokol« i kasnije »Glasnik Hrvatskog Sokolskog Saveza«, da i sada podupru ovaj naš zajednički sokolski časopis raznim aktuelnim i sokolskim člancima. Posebni članci izlazit će u općenitom dijelu »Glasnika«, dok će službeni i društveni izvještaji doći pod posebnu rubriku »Glasnika Hrvatskog Sokolskog Saveza«. — Ujedno molimo i ovim putem sve sokolske i druge redakcije, da nam pošalju svoje časopise i novine, da uzmognemo općenito pratiti i iz novina rad hrvatskog i ostalog slavenskog sokolstva. Sve dopise i članke, te novine i časopise, koji se tiču Hrvatskog Sokolskog Saveza i uopće hrvatskog sokolstva, molim, da se pošalju na redakciju »Glasnika Hrvatskog Sokolskog Saveza«, Zagreb, Josipovac 19, I. kat. Zdravo! Dr. Franjo Bučar, redaktor »Glasnika Hrvatskog Sokolskog Saveza«.